

88 ĐỀ VĂN CẢM THỤ LỚP 5

I. Thế nào là cảm thụ văn học?

Cảm thụ văn học là sự cảm nhận những giá trị nổi bật, những điều sâu sắc, tế nhị và đẹp đẽ của văn học thể hiện trong tác phẩm (cuốn truyện, bài văn, bài thơ...) hay một bộ phận của tác phẩm (đoạn văn, đoạn thơ... thậm chí một từ ngữ có giá trị trong câu văn, câu thơ) Như vậy, cảm thụ văn học có nghĩa là khi đọc (nghe) một câu chuyện, một bài thơ... ta không những hiểu mà còn phải xúc cảm, tưởng tượng và thật sự gắn gũi, “nhập thân” với những gì đã đọc...

Để có được năng lực cảm thụ văn học sâu sắc và tinh tế, cần có sự say mê, hứng thú khi tiếp xúc với thơ văn; chịu khó tích lũy vốn hiểu biết về thực tế cuộc sống và văn học; nắm vững kiến thức cơ bản về tiếng Việt phục vụ cho cảm thụ văn học.

II. Cách viết một đoạn bài cảm thụ văn học:

- Đọc kỹ đề bài, nắm chắc yêu cầu của bài tập (phải trả lời được điều gì? Cần nêu bật được ý gì?..)
- Đọc và tìm hiểu về câu thơ (câu văn) hay đoạn trích được nêu trong bài (Dựa vào yêu cầu cụ thể của bài tập để tìm hiểu, ví dụ: cách dùng từ đặt câu; cách dùng hình ảnh, chi tiết; cách sử dụng biện pháp nghệ thuật quen thuộc như so sánh, nhân hóa, điệp ngữ... đã giúp em cảm nhận được nội dung, ý nghĩa gì đẹp đẽ, sâu sắc).
- Viết đoạn văn về cảm thụ văn học (khoảng 5-7 dòng) hướng vào yêu cầu của đề bài. (Đoạn văn có thể bắt đầu bằng một câu “mở đoạn” để dẫn dắt người đọc hoặc trả lời thẳng vào câu hỏi chính; tiếp đó, cần nêu rõ các ý theo yêu cầu của đề bài; cuối cùng, có thể “kết đoạn” bằng một câu ngắn gọn để “gói” lại nội dung cảm thụ)

Nắm vững yêu cầu về cảm thụ văn học ở tiểu học, kiên trì tập luyện từng bước (từ dễ đến khó), nhất định học sinh sẽ viết được những đoạn văn hay về cảm thụ văn học, sẽ có được năng lực cảm thụ văn học tốt để phát hiện biết bao điều đáng quý trong văn học và cuộc sống của chúng ta.

Đề 1: Trong bài *Dừa ơi!* (Tiếng Việt 5, tập một), nhà thơ Lê Anh Xuân có viết:

“Dừa vẫn đứng hiên ngang cao vút
Lá vẫn xanh rất mực dịu dàng
Rễ dừa cắm sâu vào lòng đất,
Như dân làng bám chặt quê hương.”

Em hãy cho biết: hình ảnh cây dừa trong đoạn thơ trên nói lên những điều gì đẹp đẽ về người dân miền Nam trong kháng chiến chống Mỹ?

Bài LÀM:

Trong khổ thơ trên (*trích trong bài Dừa ơi!*) của nhà thơ Lê Anh Xuân, ta thấy tác giả như muốn thông qua hình tượng cây dừa để ca ngợi phẩm chất kiên cường, anh dũng, hiên ngang, tự hào trong chiến đấu của người dân miền Nam. Đồng thời tác giả cũng muốn nói lên phẩm chất trong sáng, thủy chung, dịu dàng, đẹp đẽ trong cuộc sống và ý chí kiên cường bám trụ, gắn bó chặt chẽ với mảnh đất quê hương mình của người dân miền Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

Đề 2: Tả cảnh đẹp Sa Pa, nhà văn Nguyễn Phan Hách đã viết:

“Thoắt cái, lác đác lá vàng rơi trong khoảnh khắc mùa thu. Thoắt cái, trắng long lanh một cơn mưa tuyết trên những cành đào, lê, mận. Thoắt cái, gió xuân hây hây nồng nàn với những bông hoa lay ơn màu đen nhung hiếm quý.”

(Đường đi Sa Pa- Tiếng Việt 4, tập một, 1995)

Em có nhận xét gì về cách dùng từ, đặt câu ở đoạn văn trên? Nêu tác dụng của cách dùng từ, đặt câu đó.

Bài LÀM:

Có lẽ chưa có tác giả nào tả cảnh Sa Pa lại đẹp đẽ, tinh tế và sống động như nhà văn Nguyễn Phan Hách. Tác giả đã khéo léo sử dụng biện pháp nghệ thuật đảo ngữ để nhấn mạnh, để làm nổi bật vẻ đẹp nên thơ của cảnh sắc thiên nhiên và thời tiết ở Sa Pa. Đồng thời điệp từ “*thoắt cái*” tạo cho chúng ta cái cảm xúc đột ngột, ngỡ ngàng trước sự thay đổi nhanh chóng của thời tiết ở Sa Pa. Sự thay đổi nhanh chóng đến mức bất ngờ ấy khiến người đọc như lạc vào một tiên cảnh vậy.

Đề 3: Trong bài *Bóc lịch* (Tiếng Việt 2, tập hai., 1995) nhà thơ *Bế Kiến Quốc* có viết:

“Ngày hôm qua ở lại
Trong vở hồng của con
Con học hành chăm chỉ
Là ngày qua vẫn còn...”

Nhà thơ muốn nói với em điều gì qua đoạn thơ trên?

Bài LÀM:

Trong đoạn thơ trên, nhà thơ *Bế Kiến Quốc* như muốn nói với chúng ta rằng: Ta học hành chăm chỉ thì trong cuốn vở hồng đẹp đẽ của chúng ta sẽ được ghi lại những điểm mười do chính những kiến thức mà ngày đêm ta miệt mài học tập. Bởi vậy có thể nói: Ngày hôm qua tuy đã qua đi nhưng sẽ được nhắc đến khi ta có những kiến thức, có những thành quả mà “*ngày hôm qua*” ta đã tích lũy được.

Đề 4:

BÓNG MÂY

*Hôm nay trời nắng như nung
Mẹ em đi cấy phơi lưng cả ngày
Ước gì em hóa đám mây
Em che cho mẹ suốt ngày bóng râm*
(Thanh Hà)

Đọc bài thơ trên, em thấy có những nét gì đẹp về tình cảm của người con đối với mẹ?

Bài LÀM:

Đọc bài thơ trên, ta thấy tình cảm của người con đối với mẹ mình thật đẹp đẽ và thật đáng quý trọng. Tình cảm đó được thể hiện qua sự cảm thông với những việc làm vất vả của mẹ như phơi lưng đi cấy dưới cái nóng như nung và sự ước mong được góp phần làm cho mẹ đỡ vất vả trong công việc: Hóa thành đám mây để che cho mẹ suốt ngày bóng râm, giúp mẹ làm việc trên đồng mát mẻ, khỏi bị nắng nóng. Đó là một tình thương vừa sâu sắc, vừa cụ thể và thiết thực của người con đối với mẹ.

Đề 5: Trong bài *Vàm Cỏ Đông* (Tiếng Việt 3, tập một), nhà thơ *Hoài Vũ* có viết:

“*Đây con sông như dòng sữa mẹ
Nước về xanh ruộng lúa, vườn cây
Và ấm áp như lòng người mẹ
Chở tình thương tràn trải đêm ngày.*”

Đọc đoạn thơ trên, em cảm nhận được vẻ đẹp đáng quý của dòng sông quê hương như thế nào?

Bài LÀM:

Nếu như ai cũng có một dòng sông thì chắc sẽ chạnh lòng thương nhớ khi đọc bài thơ “*Vàm Cỏ Đông*” của nhà thơ *Hoài Vũ*. Bởi dòng sông quê hương không những là nơi nô đùa, ngụp lặn của con trẻ mà còn đưa nước về tắm mát cho ruộng lúa, nương khoai, cho những khu vườn bạt ngàn cây trái như chính dòng sữa ngọt ngào của mẹ nuôi dưỡng các con từ thửa lọt lòng. Không những thế mà dòng nước ấm áp như tấm lòng người mẹ tràn đầy yêu thương, sẵn sàng chia sẻ tấm lòng mình cho những đứa con và cho hết thảy mọi người.

Đề 6: Trong bài *Cô giáo lớp em* (*Tiếng Việt 2, tập một*), nhà thơ *Nguyễn Xuân Sanh* có viết:

*“Cô dạy em tập viết
Gió đưa thoảng hương nhài
Nắng ghé vào cửa lớp
Xem chúng em học bài”*

Em hãy cho biết: khổ thơ trên đã sử dụng biện pháp nghệ thuật gì nổi bật? Biện pháp nghệ thuật đó giúp em thấy được điều gì đẹp đẽ ở các bạn học sinh?

Bài Làm:

Trong khổ thơ trên, tác giả đã dùng biện pháp nghệ thuật nhân hóa để cho ta thấy được tinh thần học tập rất chăm chỉ của các bạn học sinh. Sự chăm chỉ, miệt mài học tập của các bạn không những làm vui lòng ông bà, cha mẹ mà còn làm cho cảnh vật xung quanh (nắng) cũng muốn ngừng đùa nghịch để ghé vào cửa lớp xem các bạn học bài.

Đề 7: Trong bài *Việt Nam thân yêu* (*Tiếng Việt 4, tập một*), nhà thơ *Nguyễn Đình Thi* có viết:

*“Việt Nam đất nước ta ơi!
Mênh mông biển lúa đâu trời đẹp hơn
Cánh cò bay lả rập rờn,
Mây mờ che đỉnh Trường Sơn sớm chiều”*

Đọc đoạn thơ trên, em cảm nhận được những điều gì về đất nước Việt Nam?

Bài Làm:

Đất nước Việt Nam ta hiện ra trong khổ thơ trên của nhà thơ *Nguyễn Đình Thi* thật giàu đẹp và đáng yêu, thật nên thơ và hùng vĩ. Sự giàu đẹp và đáng yêu đó được thể hiện qua những hình ảnh: Biển kúa mênh mông hứa hẹn một sự no đủ, cánh cò bay lả rập rờn thật thanh bình, giản dị và đáng yêu. Sự hùng vĩ và nên thơ được thể hiện qua hình ảnh đỉnh Trường Sơn cao vợi vợi sớm chiều mây phủ. Đất nước Việt Nam ta tươi đẹp biết nhường nào!

Đề 8: Kết thúc bài *Tre Việt Nam* (*Tiếng Việt 5, tập một*), nhà thơ *Nguyễn Duy* viết:

*“Mai sau,
Mai sau,
Mai sau,
Đất xanh tre mãi xanh màu tre xanh.”*

Em hãy cho biết những câu thơ trên nhằm khẳng định điều gì? Cách diễn đạt của nhà thơ có gì độc đáo, góp phần khẳng định điều đó?

Bài Làm:

Những câu thơ kết thúc bài “*Tre Việt Nam*” của nhà thơ *Nguyễn Duy* nhằm khẳng định một màu xanh vĩnh cửu của tre Việt Nam, sức sống bất diệt của con người Việt Nam, truyền thống cao đẹp của con người Việt Nam. Nhà thơ đã khéo léo thay đổi cách ngắt nhịp, ngắt dòng và điệp ngữ “*mai sau*” góp phần gợi cảm xúc về thời gian và không gian như mở ra vô tận tạo bao ý thơ âm vang, bay bổng và đem đến cho người đọc những liên tưởng thật phong

phú. Từ “*xanh*” được nhắc lại 3 lần trong dòng thơ với sự kết hợp khác nhau (*xanh tre/ xanh màu / tre xanh*) tạo những nét nghĩa đa dạng, phong phú và khẳng định sự trường tồn của màu sắc, của sức sống dân tộc.

Đề 9: Trong bài *Về thăm nhà Bác (Tiếng Việt 5, tập một)*, nhà thơ Nguyễn Đức Mậu viết:

“Ngôi nhà thuở Bác thiếu thời
nghiêng nghiêng mái lợp bao đời nắng mưa
Chiếc giường tre quá đơn sơ
Võng gai ru mát những trưa nắng hè.”

Em hãy cho biết: Đoạn thơ giúp ta cảm nhận được điều gì đẹp đẽ, thân thương?

Bài LÀM:

Đọc đoạn thơ trên, nhà thơ Nguyễn Đức Mậu đã cho chúng ta thấy hình ảnh ngôi nhà của Bác- nơi Bác được sinh ra và đã trải qua những ngày thơ ấu ở quê Bác thật đơn sơ và giản dị như bao nhiêu ngôi nhà khác ở làng quê Việt Nam. Mái tranh nghiêng nghiêng trải bao mùa mưa nắng, chiếc giường tre, chiếc võng gai thật mộc mạc đơn sơ. Sống trong ngôi nhà bình dị đó, Bác đã được ấp ủ, che chở, vỗ về bởi tình cảm yêu thương của gia đình (*võng gai ru mát những trưa nắng hè*) và có lẽ cũng chính nơi đó đã khởi nguồn cho những chí hướng lớn lao, vĩ đại sau này của Bác

Đề 10: Trong bài thơ *Con cò*, nhà thơ Chế Lan Viên có viết:

“Con dù lớn vẫn là con của mẹ
Đi hết đời, lòng mẹ vẫn theo con”

Hai dòng thơ trên đã giúp em cảm nhận được ý nghĩa gì đẹp đẽ?

Bài LÀM:

Đọc hai câu thơ trên, nhà thơ Chế Lan Viên cho chúng ta thấy tình yêu thương của mẹ dành cho con thật vĩ đại, thiêng liêng như mạch nước nguồn không bao giờ vơi cạn. Dù con đã lớn khôn, dù đã đi hết cuộc đời, sống trọn cả cuộc đời thì tình thương của mẹ đối với con vẫn còn sống mãi, vẫn dõi theo bên con để lo lắng, để quan tâm, để giúp đỡ, tiếp sức mạnh cho con vươn lên trong cuộc sống. Có thể nói: tình thương của mẹ dành cho con là một tình thương bất tử.

Phần I: Một số đề cảm thu văn học Lớp 5 và gợi ý làm bài

(Đây chỉ là những ý chính trong nội dung cảm thụ, yêu cầu em phải biết viết những ý chính trên thành một, hai đoạn văn hoàn chỉnh, có câu Mở, câu Kết và phân Thân đoạn rõ ràng và hay, chứ không được chỉ chép y nguyên những gợi ý đó.)

Câu 1: Trong bài *Mùa thu mới*, nhà thơ Tố Hữu viết:

Yêu biết mấy những dòng sông bát ngát
Giữa đôi bờ dào dạt lúa ngô non
Yêu biết mấy, những con đường ca hát
Qua công trường mới dựng mái nhà son!

Theo em, khổ thơ trên đã bộc lộ cảm xúc của tác giả trước những vẻ đẹp gì trên đất nước chúng ta?

Gợi ý

Qua khổ thơ tác giả đã bộc lộ cảm xúc mạnh mẽ của mình trước những cảnh đẹp của quê hương, đất nước: Vẻ đẹp của những “dòng sông bát ngát” đang chảy giữa “đôi bờ dào dạt lúa non”. Những vẻ đẹp đã hứa hẹn một cuộc sống ấm no cho những người dân trên đất nước chúng ta.

-Vẻ đẹp của những “ con đường ca hát” (vui, phấn khởi) vì được chạy qua công trường đang xây dựng những mái nhà ngói mới. Đó cũng chính là vẻ đẹp của hạnh phúc đầy hứa hẹn đối với nhân dân ta.

Câu 2: Trong bài **Việt Nam thân yêu** (TV5-tập 1), nhà thơ Nguyễn Đình Thi có viết:

Việt Nam đất nước ta ơi!
Mênh mông biển lúa đâu trời đẹp hơn.
Cánh cò bay lả dập dờn,
Mây mờ che đỉnh Trường Sơn sớm chiều.

Nêu những cảm nhận của em khi đọc đoạn thơ trên.

Gợi ý

Đoạn thơ bộc lộ cảm xúc dạt dào của tác giả trước những vẻ đẹp bình dị trên đất nước Việt Nam thân yêu. Hình ảnh “ biển lúa” rộng mênh mông gợi cho ta niềm tự hào về sự giàu đẹp, trù phú của quê hương. Hình ảnh “ cánh cò bay lả dập dờn” gợi vẻ nên thơ, xao xuyến mọi tấm lòng. Đất nước còn mang niềm tự hào với vẻ đẹp hùng vĩ của “đỉnh Trường Sơn” cao vờn vờn sớm chiều mây phủ. Đoạn thơ đã giúp ta cảm nhận được tình cảm thiết tha yêu quý và tự hào về đất nước của tác giả Nguyễn Đình Thi.

Câu 3: Trong cuốn **Hồi kí Bác Hồ**, hai nhà văn Hoài Thanh và Thanh Tịnh đã tả phong cảnh quê hương Bác như sau:

Trước mắt chúng tôi, giữa hai dãy núi là nhà Bác với cánh đồng quê Bác. Nhìn xuống cánh đồng có đủ các màu xanh, xanh pha vàng của ruộng mía, xanh rất mượt mà của lúa đương thời con gái, xanh đậm của những rặng tre; đây đó một vài cây phi lao xanh biếc và nhiều màu xanh khác nữa.

Đọc đoạn văn trên, em có nhận xét gì về cách dùng từ ngữ chỉ màu xanh? Cách dùng từ ngữ như vậy đã góp phần gợi tả điều gì về cảnh vật trên quê Bác?

Gợi ý

Đoạn văn dùng từ ngữ chỉ màu xanh thật đa dạng và phù hợp với từng cảnh vật: ruộng mía xanh pha vàng, lúa chiêm đương thời con gái (giai đoạn phát triển mạnh) có màu xanh rất mượt, rặng tre xanh đậm, phi lao xanh biếc. Cách dùng từ ngữ như vậy góp phần gợi tả vẻ đẹp nên thơ và tràn trề sức sống của cảnh vật trên quê hương Bác.

Câu 4: Đọc bài thơ sau:

Quê em

Bên này là núi uy nghiêm
Bên kia là cánh đồng liền chân mây
Xóm làng xanh mát bóng cây
Sông xa trắng cánh buồm bay lưng trời □

(Trần Đăng Khoa)

Em hình dung được cảnh quê hương của nhà thơ Trần Đăng Khoa như thế nào?

Gợi ý

Bài thơ cho ta thấy quê hương của nhà thơ Trần Đăng Khoa rất đẹp. Một bên có ngọn núi uy nghiêm như đứng đó từ bao đời nay. Một bên là cánh đồng rộng mênh mông, trải xa tít tắp như đến tận chân trời. ở giữa là xóm làng thân yêu được che bởi bóng cây xanh mát. Xa xa, hình ảnh dòng sông hiện trắng những cánh buồm, trông như đàn chim sải cánh bay trên trời cao. Vẻ đẹp của quê hương nhà thơ làm cho ta thêm yêu quê hương đất nước Việt Nam.

Câu 5: Trong bài **Tiếng đàn Ba-la-lai-ca trên sông Đà**, nhà thơ Quang Huy đã miêu tả một đêm trăng vừa tĩnh mịch vừa sinh động trên công trường sông Đà như sau:

Lúc ấy

Cả công trường say ngủ cạnh dòng sông
Những tháp khoan nhô lên trời ngẫm nghĩ
Những xe ủi, xe ben sang vai nhau nằm nghỉ
Chỉ còn tiếng đàn ngân nga
Với một dòng trăng lấp lánh sông Đà.

Khổ thơ trên có hình ảnh nào đẹp nhất? Hình ảnh ấy cho ta thấy ý nghĩa gì sâu sắc?

Gợi ý

Hình ảnh đẹp nhất được gọi lên qua câu thơ:

Chỉ còn tiếng đàn ngân nga

Với một dòng trăng lấp lánh sông Đà.

Đó là hình ảnh mang ý nghĩa sâu sắc: giữa con người với thiên nhiên, giữa ánh trăng với dòng sông dường như có sự gắn bó, hoà quyện thật đẹp đẽ. Tiếng đàn ngân nga, lan toả trong đêm trăng như lay động cả mặt nước sông Đà, làm cho dòng sông như dòng trăng ấy trở nên lấp lánh ánh trăng đẹp.

Câu 6: Trong bài **Bài ca về trái đất**, nhà thơ Định Hải có viết:

Trái đất này là của chúng mình
Quả bóng xanh bay giữa trời xanh
Bồ câu ơi, cánh chim gù thương mến
Hải âu ơi, cánh chim vờn sang biển
Cùng bay nào, cho trái đất quay!
Cùng bay nào, cho trái đất quay!

Đoạn thơ trên giúp em cảm nhận được những điều gì về trái đất thân yêu?

Gợi ý

Cảm nhận về trái đất thân yêu:

- Trái đất là tài sản vô giá của tất cả mọi người.

- Trái đất được so sánh với hình ảnh quả bóng xanh bay giữa trời xanh cho thấy vẻ đẹp của sự bình yên, của niềm vui trong sáng, hồn nhiên.

- Trái đất hoà bình luôn âm áp tiếng chim gù (hình ảnh chim bồ câu thường dùng làm biểu tượng của hoà bình).

- Trái đất đẹp và nên thơ với hình ảnh cánh chim hải âu bay chập chờn trên sóng biển.

Câu 7: Trong bài **Hạt gạo làng ta**, nhà thơ Trần Đăng Khoa có viết:

Hạt gạo làng ta
Có bão tháng bảy
Có mưa tháng ba
Giọt mồ hôi sa
Những trưa tháng sáu
Nước như ai nấu
Chết cả cá cờ
Cua ngoi lên bờ
Mẹ em xuống cấy □

Em hiểu đoạn thơ trên như thế nào? Hình ảnh đối lập trong đoạn thơ gợi cho em những suy nghĩ gì?

Gợi ý

Hạt gạo của làng quê ta đã trải qua biết bao nhiêu khó khăn thử thách to lớn của thiên nhiên: nào là bão tháng bảy (thường là bão to), nào là mưa tháng ba (thường là mưa lớn). Hạt gạo còn được làm ra từ những giọt mồ hôi của người mẹ hiền trên cánh đồng nắng lửa: “Giọt mồ hôi sa/ Những trưa tháng sáu/ Nước như ai nấu/ Chết cả cá cờ/ Cua ngoi lên bờ/ Mẹ em xuống cấy □”. Hình ảnh đối lập của hai dòng thơ cuối (“Cua ngoi lên bờ/ Mẹ em xuống cấy”)

gợi cho ta nghĩ đến sự vất vả, gian truân của người mẹ khó có gì so sánh nổi. Càng cảm nhận sâu sắc được nỗi vất vả của người mẹ để làm ra hạt gạo, ta càng thêm thương yêu mẹ biết bao nhiêu.

Câu 8: Tả vẻ đẹp của rừng mơ ở Hương Sơn (Hà Tây), trong bài **Rừng mơ** của nhà thơ Trần Lê Văn có đoạn:

Rừng mơ ôm lấy núi
Mây trắng đọng thành hoa
Gió chiều đông gờn gợn
Hương bay gần bay xa□

Hãy ghi lại vài dòng cảm nhận của em khi đọc đoạn thơ trên.

Gợi ý

Đoạn thơ giúp ta cảm nhận được vẻ đẹp hấp dẫn của rừng mơ Hương Sơn. Rừng mơ bao quanh núi, rừng mơ được nhân hoá (“ôm lấy núi”) càng cho ta thấy sự gắn bó với núi một cách gần gũi, thân thiết và yêu thương. Hoa mơ nở trắng như mây trên trời đọng (kết) lại. Gió chiều đông nhẹ nhàng gờn gợn đưa hương hoa mơ lan tỏa khắp nơi. Có thể nói: đoạn thơ đã vẽ ra bức tranh mang vẻ đẹp của đất trời thiên nhiên hoà quyện trong rừng mơ Hương Sơn.

Câu 9: Trong bài **Hoàng hôn trên sông Hương** có đoạn tả cảnh như sau:

Phía bên sông, xóm Cồn Hến nấu cơm chiều, thả khói nghi ngút cả một vùng tre trúc. Đâu đó, từ khúc quanh vắng lặng của dòng sông, tiếng lanh canh của thuyền chài gỡ những mẻ cá cuối cùng truyền đi trên mặt nước, khiến mặt sông nghe như rộng hơn□

(Theo Hoàng Phủ Ngọc Tường)

Em hãy cho biết: Đoạn văn trên có những **hình ảnh và âm thanh** nào có sức gợi tả sinh động? Gợi tả được điều gì?

Gợi ý

-Hình ảnh có sức gợi tả sinh động: khói nghi ngút cả một vùng tre trúc (khi xóm Cồn Hến nấu cơm chiều)- gợi tả về ấm áp, bình yên của người dân thôn xóm ven sông, giúp người đọc tưởng tượng ra bức tranh thuỷ mặc đơn sơ nhưng có cả một không gian rộng rãi (khói bay lên bầu trời, tre trúc và sông nước trên mặt đất).

-Âm thanh có sức gợi tả sinh động: tiếng lanh canh của thuyền chài gỡ những mẻ cá cuối cùng truyền đi trên mặt nước (ở đâu đó sau khúc quanh vắng lặng của dòng sông) dường như có sức âm vang xa rộng trong khung cảnh tĩnh lặng, khiến tác giả có cảm giác mặt sông nghe như rộng hơn, gợi cho người đọc cảm nhận được vẻ thanh bình và nên thơ của một buổi chiều trên sông Hương.

Câu 10: Trong bài **Trên hồ Ba Bể**, nhà thơ Hoàng Trung Thông có viết:

Thuyền ta lướt nhẹ trên Ba Bể
Trên cả mây trời, trên núi xanh
Mây trắng bồng bênh trôi lặng lẽ
Mái chèo khua bóng núi rung rinh

Theo em, đoạn thơ trên đã bộc lộ những cảm xúc của tác giả khi đi thuyền trên hồ Ba Bể như thế nào?

Gợi ý

Khi con thuyền lướt nhẹ trên Ba Bể, nhìn thấy cả mây trời, núi xanh in bóng trên mặt nước, tác giả cảm thấy mình được đi trên con thuyền đang trôi trên bầu trời và ngọn núi cao, mái chèo khua nước làm cho bóng núi rung rinh, cảnh vật thêm kì ảo, nên thơ. Đó là những cảm xúc trước hồ Ba Bể đẹp đẽ và thơ mộng, thể hiện tình cảm gắn bó sâu nặng của tác giả đối với thiên nhiên đất nước tươi đẹp.

Câu 11: Kết thúc bài thơ **Tiếng vọng**, nhà thơ Nguyễn Quang Thiều viết:

Đêm đêm tôi vừa chip mắt
Cánh cửa lại rung lên tiếng đập cánh
Những quả trứng lại lăn vào giấc ngủ
Tiếng lăn như đá lở trên ngàn.

Đoạn thơ cho thấy những hình ảnh nào đã để lại ấn tượng sâu sắc trong tâm trí tác giả? Vì sao như vậy?

Gợi ý

Đoạn thơ cho ta thấy những hình ảnh đã để lại ấn tượng sâu sắc trong tâm trí tác giả: tiếng đập cánh của con chim sẻ nhỏ như cầu mong sự giúp đỡ trong đêm con bão về gần sáng; những quả trứng trong tổ không có chim mẹ ấp ủ sẽ mãi mãi không nở thành chim non được. Những hình ảnh đó làm nên tiếng vọng “khủng khiếp” trong giấc ngủ và trở thành nỗi băn khoăn, day dứt khôn nguôi trong tâm hồn tác giả.

Câu 12: Trong bài **Mùa thảo quả**, nhà văn Ma Văn Kháng tả hương thơm trong thảo quả như sau:

Gió tây lướt thướt ba qua rừng, quyến hương thảo quả đi, rải theo triền núi, đưa hương thảo quả ngọt lung, thơm nồng vào những thôn xóm Chin San. Gió thơm. Cây cỏ thơm. Đất trời thơm. Người đi rừng thảo quả về, hương thơm đậm ủ ấp trong từng nếp áo, nếp khăn.

Hãy nêu nhận xét về cách dùng từ, đặt câu nhằm nhấn mạnh hương thơm của thảo quả chín trong đoạn văn trên.

Gợi ý

Tác giả đã lặp lại liên tiếp 3 lần từ “thơm” (điệp từ), dùng các từ thơm nồng, thơm đậm để nhấn mạnh hương thơm của thảo quả chín. Câu đầu của đoạn văn tuy dài nhưng được ngắt thành nhiều cụm từ diễn tả cơn gió mang hương thơm của thảo quả chín trong rừng bay đi xa rộng. Ba câu ngắn tiếp theo càng khẳng định hương thơm của thảo quả chín như lan toả, thấm đượm vào tất cả thiên nhiên, đất trời. Hương thảo quả chín còn ấp ủ trong từng nếp áo, nếp khăn của người đi rừng về, thơm mãi với thời gian.

Câu 13: Trong bài **Mặt trời xanh của tôi**, nhà thơ Nguyễn Viết Bình viết:

Rừng cọ ơi! Rừng cọ!
Lá đẹp, lá ngời ngời
Tôi yêu thường vẫn gọi
Mặt trời xanh của tôi.

Theo em, khổ thơ trên đã bộc lộ tình cảm của tác giả đối với quê hương như thế nào?

Gợi ý

Khổ thơ bộc lộ tình cảm thiết tha yêu quý của tác giả đối với rừng cọ của quê hương. Tác giả trò chuyện với rừng cọ như trò chuyện với người thân (“Rừng cọ ơi! Rừng cọ!”), tả những chiếc lá cọ vừa đẹp vừa ngời ngời sức sống. Hình ảnh “Mặt trời xanh của tôi” ở câu thơ cuối không chỉ nói lên sự liên tưởng, so sánh chính xác của tác giả (lá cọ xoè những cánh nhỏ dài trông xa như “mặt trời” dang toả chiếu những “tia nắng xanh”) mà còn bộc lộ rõ tình cảm yêu mến và tự hào của tác giả về rừng cọ của quê hương.

Câu 14: Kết bài **Hành trình của bầy ong**, nhà thơ Nguyễn Đức Mậu có viết:

Bầy ong giữ hộ cho người
Những loài hoa đã tàn phai tháng ngày.

Qua hai dòng thơ trên, em hiểu công việc của bầy ong có ý nghĩa gì đẹp đẽ?

Gợi ý

Qua hai dòng thơ, ta thấy công việc của bầy ong có ý nghĩa thật đẹp đẽ: Bầy ong rong ruổi khắp nơi để tìm hoa, hút nhụy, mang về làm thành những giọt mật thơm ngon. Những giọt mật ong được làm nên bởi sự kết tinh từ hương thơm vị ngọt của những loài hoa. Do vậy, khi thưởng thức mật ong, dù hoa đã tàn phai theo thời gian nhưng con người vẫn cảm thấy những màu hoa được “giữ lại” trong hương thơm, vị ngọt của mật ong. Có thể nói: bầy ong đã

giữ gìn được vẻ đẹp của thiên nhiên để ban tặng con người, làm cho cuộc sống của con người thêm hạnh phúc.

Câu 15: Trong bà **Cô Tấm của mẹ**, nhà thơ Lê Hồng Thiện có viết:

Bao nhiêu công việc lặng thầm
Bàn tay của bé đỡ dần mẹ cha
Bé học giỏi, bé nét na
Bé là cô Tấm, bé là con ngoan.

Đoạn thơ trên giúp em thấy được những điều gì đẹp đẽ ở cô bé đáng yêu?

Gợi ý

Đoạn thơ cho thấy những điều đẹp đẽ ở cô bé đáng yêu: âm thầm, lặng lẽ làm nhiều công việc đỡ dần cho cha mẹ, học hành giỏi giang, cư xử tốt với mọi người (tính nét tốt).Cô bé xứng đáng là cô Tấm trong gia đình, là con ngoan của cha mẹ, luôn đem đến niềm vui, hạnh phúc cho mọi người .

Câu 16: Ca ngợi cuộc sống cao đẹp của bác Hồ, trong bài thơ **Bác ơi !**, nhà thơ Tố Hữu có viết:

Bác sống như trời đất của ta
Yêu từng ngọn lúa, mỗi cành hoa
Tự do cho mỗi đời nô lệ
Sữa để em thơ, lụa tặng già.

Đoạn thơ trên đã giúp em hiểu được những nét đẹp gì trong cuộc sống của Bác Hồ kính yêu ?

Gợi ý

Đoạn thơ cho thấy những nét đẹp trong cuộc sống của Bác Hồ kính yêu. Đó là cuộc sống gần gũi với tất cả mọi người *như trời đất của ta*, cuộc sống tràn đầy tình yêu thương đến *từng ngọn lúa, mỗi cành hoa*. Cảm động nhất là cuộc sống của Bác luôn vì hạnh phúc của con người. Bác hi sinh cả đời mình vì cuộc sống đấu tranh giành độc lập, tự do cho mỗi *đời nô lệ*, vì niềm vui cho tất cả mọi người (“*Sữa để em thơ, lụa tặng già*”).

Câu 17: Đọc hai câu ca dao :

-Ai ơi, đừng bỏ ruộng hoang,
Bao nhiêu tấc đất, tấc vàng ấy nhiều.

-Rủ nhau đi cấy đi cày

Bây giờ khó nhọc, có ngày phong lưu.

Em hiểu được điều gì có ý nghĩa đẹp đẽ trong cuộc sống của con người?

Gợi ý

Hai câu ca dao đã giúp ta hiểu được ý nghĩa đẹp đẽ của lao động trong cuộc sống của con người. Câu ca dao thứ nhất khuyên người nông dân hãy chăm chỉ cày cấy, trồng trọt, *đừng bỏ ruộng hoang*. Bởi vì, mỗi *tấc đất* có giá trị như *tấc vàng* (“*Bao nhiêu tấc đất,tấc vàng bấy nhiêu*”). Câu ca dao thứ hai cũng là lời nhắn gửi người nông dân hãy cần cù lao động. Bởi vì, công việc *đi cấy đi cày* hôm nay tuy vất vả, *khó nhọc* nhưng sẽ đem lại cuộc sống no đủ, sung túc cho ngày mai (“*Bây giờ khó nhọc, có ngày phong lưu*”).

Câu 18: Trong bài **Chiếc xe lu**, nhà thơ Trần Nguyên Đào có viết :

Tớ là chiếc xe lu
Người tớ to lù lù
Con đường nào mới đắp
Tớ san bằng tấm tấp

Con đường nào rải nhựa
Tớ là phẳng như lụa
Trời nóng như lửa thiêu
Tớ vẫn lăn đều đều
Trời lạnh như ướp đá
Tớ càng lăn vội vã.

Theo em, qua hình ảnh *chiếc xe lu* (xe lăn đường), tác giả muốn ca ngợi ai? Ca ngợi những phẩm chất gì đáng quý?

Gợi ý

Qua hình ảnh *chiếc xe lu*, tác giả muốn ca ngợi người công dân làm đường cho mọi người đi lại. Những phẩm chất tốt đẹp của xe lu cũng chính là những phẩm chất đánh kính trọng của người công nhân làm đường. Họ đã lao động với tinh thần nhiệt tình và trách nhiệm cao: *san bằng* con đường mới đắp, *là phẳng* con đường rải nhựa, mặc cho “*Trời nóng như lửa thiêu*” hay “*Trời lạnh như ướp đá*” vẫn làm việc miệt mài. *Chiếc xe lu* hay chính là người công nhân đã làm nên những con đường, đem niềm vui đến cho mọi người đi trên con đường đó.

Câu 19: trong **Thư gửi các học sinh** nhân ngày khai trường đầu tiên của nước Việt Nam độc lập (1945), Bác Hồ đã viết:

Non sông Việt Nam có trở nên tươi đẹp hay không, dân tộc Việt Nam có bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu được hay không, chính là nhờ một phần lớn ở công học tập của các em.

Lời dạy của Bác Hồ kính yêu đã giúp em hiểu được trách nhiệm của người học sinh đối với việc học tập như thế nào?

Gợi ý

Lời dạy của Bác Hồ đã giúp em hiểu được trách nhiệm của người học sinh đối với việc học tập và rèn luyện để trở thành người “trò giỏi, con ngoan”. Có như vậy, khi lớn lên, ta mới có thể góp phần tích cực để xây dựng đất nước càng giàu mạnh, làm cho non sông Việt Nam được sánh vai với các cường quốc năm châu trên thế giới.

Câu 20 (thi năm 2006-2007): Đọc bài thơ sau :

Cả nhà đi học

Đưa con đến lớp mỗi ngày
Như con, mẹ cũng “thưa thầy”, “chào cô”
Chiều qua bố đón, tình cờ
Con nghe bố cũng “chào cô”, “thưa thầy” □
Cả nhà đi học, vui thay!
Hèn chi điểm xấu buồn lây cả nhà
Nhà mình như thể được □ ba điểm mười.
(Cao Xuân Sơn)

Em cảm nhận được niềm vui đi học của cả nhà qua khổ thơ thứ hai trong bài thơ như thế nào?

Gợi ý

Niềm vui đi học của cả nhà được diễn tả qua khổ thơ thứ hai thật hồn nhiên và đáng yêu. Khi cả nhà đều đi học, đều là học trò của các thầy giáo, cô giáo thì ai cũng được chia sẻ niềm vui, nỗi buồn trong học tập. Khi có “điểm xấu” thì “buồn lây cả nhà”. Khi được “điểm 10” thì niềm vui cũng được nhân lên. Kết quả học tập tốt đã thật sự làm cho cả nhà sung sướng và hạnh phúc.

Câu 21: Hình ảnh người mẹ chiến sĩ trong kháng chiến chống Mĩ được nhà thơ Bằng Việt qua những câu thơ trong bài **Mẹ** như sau:

Con bị thương, nằm lại một mùa mưa
Nhớ dáng mẹ ân cần mà lặng lẽ

Nhà yên ắng. Tiếng chân đi rất nhẹ
Gió từng hồi trên mái lá ùa qua.....
Con xót lòng, mẹ hái trái bưởi đào
Con nhạt miệng có canh tôm nấu khế
Khoai nướng, ngô bung ngọt lòng đến thế
Mỗi ban mai toả khói ấm trong nhà.

Hình ảnh người mẹ chiến sĩ được gợi tả qua hai khổ thơ của nhà thơ Bằng Việt thật cảm động. Mẹ thương anh chiến sĩ thương binh như thương đứa con ruột thịt, mẹ chăm sóc anh “ân cần mà lặng lẽ”. Căn nhà “yên ắng” chỉ có “tiếng chân đi rất nhẹ” của mẹ như giữ gìn, nâng nui giấc ngủ cho “con”. Mẹ đem đến cho “con” *trái bưởi đào, canh tôm nấu khế* để “con” đỡ “xót lòng, nhạt miệng”. Mẹ làm cho “con” *ngọt lòng* bởi hương vị của *khoai nướng, ngô bung* đậm đà tình quê hương, khiến cho mỗi sớm mai trong nhà vấn vương làn khói ấm. Có thể nói: Hình ảnh người chiến sĩ trong bài **Mẹ** của nhà thơ Bằng Việt chính là hình ảnh đẹp đẽ của quê hương thân yêu.

Câu 22: Trong bài **Bộ đội về làng**, nhà thơ Hoàng Trung Thông có viết:

Các anh về
Mái ấm nhà vui
Tiếng hát câu cười
Rộn ràng xóm nhỏ.

Các anh về
Tưng bừng trước ngõ,
Lốp lốp đàn em hớn hờ chạy theo sau.
Mẹ già bịn rịn áo nâu
Vui đàn con ở rừng sâu mới về.

Em hãy cho biết: Những hình ảnh nào thể hiện niềm vui của xóm nhỏ khi bộ đội về? Vì sao các anh bộ đội được mọi người mừng rỡ đón chào như vậy?

Gợi ý

-Những hình ảnh thể hiện niềm vui của xóm nhỏ khi bộ đội về: *mái ấm nhà vui, tiếng hát câu cười rộn ràng xóm nhỏ, lốp lốp đàn em hớn hờ chạy theo sau, mẹ già bịn rịn áo nâu*. (Niềm vui của mẹ già khi đón bộ đội về thật khó nói nên lời, chỉ dồn nén bên ngoài mà không biểu lộ ra bên ngoài).

-Các anh bộ đội được mọi người mừng rỡ đón chào như vậy bởi vì: các anh đi chiến đấu bảo vệ quê hương, đất nước, sẵn sàng hi sinh thân mình để đem lại cuộc sống ấm no hạnh phúc cho mọi người; các anh là con em của nhân dân, luôn gần gũi giúp đỡ mọi người với tình cảm yêu thương đẹp đẽ.

Câu 23: Trong bài thơ **Chú đi tuần** của Trần Ngọc, hình ảnh người chiến sĩ đi tuần trong đêm khuya thành phố được miêu tả như sau:

Trong đêm khuya vắng vẻ,
Chú đi tuần đêm nay.
Nép mình dưới bóng hàng cây
Gió đông lạnh buốt đôi tay chú rồi!
Rét thì mặc rét cháu ơi!
Chú đi giữ mãi ấm nơi cháu nằm.

Đoạn thơ nói về người chiến sĩ đi tuần trong hoàn cảnh như thế nào? Hai dòng thơ cuối cho ta thấy ý nghĩa gì đẹp đẽ và sâu sắc?

Gợi ý

Đoạn thơ nói về người chiến sĩ đi tuần trong hoàn cảnh có những khó khăn và thử thách: *đêm khuya vắng vẻ* (khi mọi người đã yên giấc ngủ say), gió mùa đông ngoài trời làm *lạnh*

buốt đôi tay. Hai dòng thơ cuối cho ta thấy ý nghĩa thật đẹp đẽ và sâu sắc: người chiến sĩ rất quan tâm và yêu thương các cháu thiếu nhi, sẵn sàng chịu đựng khó khăn gian khổ của giá rét đêm khuya (“Rét thì mặc rét cháu ơi!”) để giữ mãi cho các cháu giấc ngủ ấm áp, bình yên (“Chú đi giữ mãi ấm nơi cháu nằm”). Đó cũng chính là vẻ đẹp của tinh thần trách nhiệm với cuộc sống và tình yêu thương sâu nặng của các anh chiến sĩ đối với con người.

Câu 24: Trong bài **Khúc hát ru những em bé lớn trên lưng mẹ**, nhà thơ Nguyễn Khoa Điềm viết về lời hát ru cất lên từ trái tim yêu thương của người mẹ như sau:

Ngủ ngoan a-kay ơi, ngủ ngoan a-kay hỡi
Mẹ thương a-kay, mẹ thương bộ đội
Con mơ cho mẹ hạt gạo trắng ngần
Mai sau con lớn vùng chày lún sân □
Theo em, lời hát ru của người mẹ đã bộc lộ những điều gì đẹp đẽ và sâu sắc?

Gợi ý

-Lời hát ru của người mẹ bộc lộ tình cảm yêu thương sâu nặng đối với đứa con còn nhỏ, đối với anh bộ đội đang chiến đấu bảo vệ quê hương: “*Mẹ thương a-kay, mẹ thương bộ đội*”.

-Lời hát ru còn bộc lộ niềm hi vọng lớn lao và đẹp đẽ của mẹ: “*Con mơ cho mẹ hạt gạo trắng ngần*” để nuôi anh bộ đội, để nuôi con khôn lớn, giỏi giang (“*Mai sau con lớn vùng chày lún sân □*”)

Đó là những điều đẹp đẽ và sâu sắc bộc lộ qua lời hát ru từ trái tim yêu thương của mẹ.

Câu 25: Nghĩ về nơi dòng sông chảy ra biển, trong bài **Cửa sông**, nhà thơ Quang Huy có viết:

Dù giáp mặt cùng biển rộng
Cửa sông chẳng dứt cội nguồn
Lá xanh mỗi lần trôi xuống
Bồng □ nhớ một vùng núi non.

Em hãy chỉ rõ những hình ảnh nhân hoá được tác giả sử dụng trong khổ thơ trên và nêu ý nghĩa của những hình ảnh đó.

Gợi ý

-Những hình ảnh nhân hoá: Cửa sông dù *giáp mặt* cùng biển rộng nhưng *chẳng dứt* được cội nguồn; lá xanh trôi xuống đến cửa sông bồng *nhớ* một vùng núi non.

-ý nghĩa: Qua những hình ảnh trên, tác giả muốn ca ngợi tình cảm (tấm lòng) luôn gắn bó, thủy chung, không quên cội nguồn (nơi đã sinh ra) của mỗi con người.

Câu 26: Trong bài **Nhớ Việt Bắc** (TV3-tập1) nỗi nhớ của người cán bộ về xuôi được nhà thơ Tố Hữu gợi tả như sau:

Ta về mình có nhớ ta
Ta về, ta nhớ những hoa cùng người.
Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi
Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng.
Ngày xuân mơ nở trắng rừng
Nhớ người đan nón chuốt từng sợi giang □

Em hãy cho biết: Người cán bộ về xuôi nhớ những gì ở chiến khu Việt Bắc? Nỗi nhớ ấy bộc lộ tình cảm gì ở người cán bộ?

Gợi ý

-Người cán bộ về xuôi nhớ “những hoa cùng người” (cảnh và người) ở chiến khu Việt Bắc:

+Cảnh: Hoa chuối rừng đỏ tươi nổi bật trên nền lá xanh (“Rừng xanh hoa chuối đỏ tươi”), hoa mơ nở trắng khắp cánh rừng khi mùa xuân về (“Ngày xuân mơ nở trắng rừng”).

+Người: Người đi rừng trên nương (“Đèo cao nắng ánh dao gài thắt lưng”), người đan nón cần cù, chăm chỉ “chuốt từng sợi giang”.

-Nỗi nhớ ấy bộc lộ tình cảm yêu thương, gắn bó sâu nặng của người cán bộ với mảnh đất và con người Việt Bắc-“cái nôi” của cách mạng Việt Nam trong những năm kháng chiến chống Pháp.

Câu 27: Trong bài **Đất nước**, nhà thơ Nguyễn Đình Thi có viết:

Nước chúng ta,
Nước những người chưa bao giờ khuất
Đêm đêm rì rầm trong tiếng đất
Những buổi ngày xưa vọng nói về.

Em hiểu những câu thơ trên như thế nào? Hai dòng thơ cuối muốn nhắc nhở chúng ta điều gì?

Gợi ý

-Đất nước Việt Nam là đất nước của những người dũng cảm, kiên cường chưa bao giờ chịu khuất phục trước kẻ thù xâm lược. Đêm đêm, “rì rầm trong tiếng đất” là lời nói của cha ông từ nghìn xưa vọng về nhắn nhủ con cháu.

-Hai dòng thơ cuối muốn nhắc nhở ta hãy ghi nhớ và phát huy truyền thống bất khuất của cha ông từ “những buổi ngày xưa” (những ngày tháng đầy vẻ vang và đáng tự hào về lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc).

Câu 28: Đọc hai khổ thơ sau trong bài **Hương nhãn** của tác giả Trần Kim Dững:

Ngày ông trồng nhãn
Cháu còn bé thơ
Vâng lời ông dặn
Cháu tưới cháu che.
□
Nay mùa quả chín
Thơm hương nhãn lồng
Cháu ăn nhãn ngọt
Nhớ ông vun trồng.

Em có nhận xét gì về hình ảnh người cháu qua hai khổ thơ trên?

Gợi ý

-“Cháu còn bé thơ” nhưng biết nghe lời ông dặn, ngoan ngoãn, chịu khó chăm sóc cây nhãn do tay ông trồng (“Vâng lời ông dặn. Cháu tưới cháu che”).

-Cháu tuy còn nhỏ nhưng đã có tình cảm đẹp đẽ, biết *Uống nước nhớ nguồn- Ăn quả nhớ kẻ trồng cây*: được *ăn nhãn ngọt* nhưng luôn nhớ đến công ơn của ông- người đã vun trồng cây nhãn.

Câu 29: Trong bài **Nghệ nhân Bát tràng**, nhà thơ Hồ Minh Hà tả nét vẽ của cô gái làm đồ gốm như sau:

Bút nghiêng lát phát hạt mưa
Bút chao gợn nước Tây Hồ lăn tăn
Hài hoà đường nét hoa văn
Dáng em, dáng của nghệ nhân Bát Tràng.

Đoạn thơ giúp em cảm nhận được nét bút tài hoa của người nghệ nhân Bát Tràng như thế nào?

Gợi ý

Nét bút trên tay người nghệ nhân Bát Tràng thật tài hoa:

-Khi “bút nghiêng” (phẩy nhanh nhanh từ trên xuống), những *hạt mưa* bỗng hiện ra như đang bay *lát phát* ngoài trời.

-Khi “bút chao” (đưa qua đưa lại nhẹ nhàng), những *gợn nước* (làn sóng nhẹ) *Tây Hồ* như đang chuyển động *lăn tăn* trước mắt ta.

Những “đường nét hoa văn” rất “hài hoà” cũng được tạo nên từ cây bút ấy- cây bút làm cho vẻ đẹp của cuộc sống hiện ra một cách sinh động trên đồ gốm Bát Tràng.

Câu 30: Viết về người mẹ, nhà thơ Trương Nam Hương có những câu thơ sau:

Thời gian chạy qua tóc mẹ	Mẹ ơi, trong lời mẹ hát
Một màu trắng đến nôn nao	Có cả cuộc đời hiện ra
Lung mẹ cứ còng dần xuống	Lời ru chấp con đôi cánh
Cho con ngày một thêm cao.	Lớn rồi con sẽ bay xa.

(Trích trong **Lời mẹ hát**)

Theo em, đoạn thơ trên đã bộc lộ những cảm xúc và suy nghĩ gì của tác giả?

Gợi ý

Đoạn thơ bộc lộ những cảm xúc và suy nghĩ của tác giả về người mẹ. Hình ảnh mái tóc mẹ bạc trắng vì thời gian làm cho tác giả xúc động đến *nôn nao*. Ý đối lập trong hai câu thơ “Lung mẹ cứ còng dần xuống/ Cho con ngày một thêm cao.” Như muốn bộc lộ suy nghĩ về lòng biết ơn của tác giả đối với mẹ. Mẹ đem đến cho con *cả cuộc đời* trong lời hát, mẹ chấp cho con “đôi cánh” để rồi lớn lên con sẽ bay xa. Những cảm xúc và suy nghĩ của tác giả về người mẹ thật đẹp để biết bao nhiêu.

Câu 31: Trong bài **Thợ rèn**, nhà thơ Khánh Nguyên viết:

Làm thợ rèn mùa hè có nực
Quai một trận, nước tu ừng ực
Hai vai trần bóng nhẩy mồ hôi
Cũng có khi thấy thở qua tai.

Làm thợ rèn vui như diễn kịch
Râu bằng than mọc lên bằng thích
Nghịch ở đây già trẻ như nhau
Nên nụ cười nào có tắt đâu.

Đoạn thơ trên giúp em hiểu về người thợ rèn và công việc của họ ra sao?

Gợi ý

-Công việc của người thợ rèn thật *nặng nhọc* và *vất vả*, thể hiện qua các chi tiết: làm việc trong mùa hè thì “*Quai một trận, nước tu ừng ực*” (quai búa nặng nhọc), “Hai vai trần, bóng nhẩy mồ hôi”, có những lúc mệt đến mức “*thở qua tai*” (ý nói rất mệt).

-Mặc dù công việc nặng nhọc và vất vả nhưng những người thợ rèn vẫn *lạc quan, yêu đời* vì họ rất yêu công việc của mình. Họ *vui như “diễn kịch”* vì thấy mặt mũi ai nom cũng ngộ (“*Râu bằng than, mọc lên bằng thích*”), tính tình ai cũng hồn nhiên, vui nhộn (“*Nghịch ở đây già trẻ như nhau*”). Cho nên “*nụ cười*” luôn nở trên môi những người thợ rèn (“*Nên nụ cười nào có tắt đâu*”), khiến họ thêm đẹp để, đáng yêu.

Câu 32: Nói về nhân vật chị Sứ (người phụ nữ anh hùng trong kháng chiến chống Mĩ), trong tác phẩm **Hòn đất** của nhà văn Anh Đức có đoạn viết:

Chị Sứ yêu biết bao nhiêu cái chốn này, nơi chị oa oa cất tiếng khóc đầu tiên, nơi quá ngọt, trái sai đã thấm hồng da dẻ chị. Chính tại nơi này, mẹ chị đã hát ru chị ngủ. Và đến lúc làm mẹ, chị lại hát ru con những câu hát ngày xưa□

Đọc đoạn văn trên, em hiểu được vì sao chị Sứ rất yêu quý và gắn bó với quê hương?

Gợi ý

Đọc đoạn văn, ta thấy chị Sứ rất yêu quý và gắn bó với quê hương bởi vì: quê hương là nơi chị sinh ra “nơi chị oa oa cất tiếng khóc chào đời”, được nuôi dưỡng để trưởng thành và có vẻ

đẹp quý giá “nơi quả ngọt, trái sai đã thấm hồng da dẻ chị”. Cũng chính tại mảnh đất của que hương, chị được ngủ ngon và lớn lên trong tiếng ru của người mẹ thân yêu; đến khi làm mẹ, “chị lại hát ru con những câu hát ngày xưa”, lại nuôi con lớn khôn bằng cả tình yêu thương sâu nặng của người mẹ.

Câu 33: Trong bài **Sang năm con lên bảy**, nhà thơ Vũ Đình Minh có viết:

Đi qua thời ấu thơ
Bao điều bay đi mất
Chỉ còn trong đời thật
Tiếng người nói với con
Hạnh phúc khó khăn hơn
Mọi điều con đã thấy
Nhưng là con giành lấy
Từ hai bàn tay con.

Qua đoạn thơ, tác giả muốn nói với con điều gì khi con lớn lên và từ giã tuổi ấu thơ:

Gợi ý

Qua đoạn thơ, người cha muốn nói với con: khi lớn lên và từ giã thời thơ ấu, con sẽ bước vào cuộc đời thực có nhiều thử thách nhưng cũng đáng tự hào. Để có được hạnh phúc, con phải rất vất vả, khó khăn vì phải giành lấy hạnh phúc bằng lao động, bằng đôi tay và khối óc của chính bản thân mình (không giống như hạnh phúc tìm thấy dễ dàng trong các truyện đời xưa, nhờ sự giúp đỡ của Ông Bụt, Bà Tiên...). Nhưng hạnh phúc mà con tìm được trong đời thực sẽ thật sự là của con (do chính bàn tay và khối óc của con làm ra), sẽ đem đến cho con niềm tự hào kiêu hãnh.

Câu 34: Trong bài **Con cò**, nhà thơ Chế Lan Viên viết về lời ru của người mẹ như sau:

Mai khôn lớn con theo cò đi học,
Cánh trắng cò bay theo gót đôi chân.
Lớn lên, lớn lên, lớn lên□
Con làm gì?
Con làm thi sĩ.
Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ,
Trước hiên nhà
Và trong hơi mát câu văn.

Hãy nêu những suy nghĩ của em về hình ảnh con cò trong đoạn thơ trên.

Gợi ý

-Hình ảnh con cò thân thương luôn gắn bó với tuổi học trò ngây thơ, trong sáng của con (“*Mai khôn lớn con theo cò đi học/ Cánh trắng cò bay theo gót chân*”).

-Khi con lớn lên trở thành thi sĩ, hình ảnh con cò vẫn luôn gần gũi bên con (“*T*”), hiện ra ngay trước hiên nhà và “*trong hơi mát câu văn*”(ý nói câu văn có chất thơ đẹp đẽ, bay bổng như cánh cò trắng thân thương).

Câu 35: Đọc những khổ thơ sau trong bài **Ngưỡng cửa** của nhà thơ Vũ Quần Phương:

Nơi này ai cũng quen	Nơi bố mẹ ngày đêm	Nơi này đã đưa tôi
Ngay từ thời tằm bé	Lúc nào qua cũng vội,	Buổi đầu tiên đến lớp
Khi tay bà, tay mẹ	Nơi bạn bè chạy tới	Nay con đường xa tấp,
Còn dất vòng đi men.	Thường lúc nào cũng	Vẫn đang chờ tôi đi.

vui.

Hình ảnh *ngưỡng cửa* của ngôi nhà trong mỗi khổ thơ trên gợi cho em nghĩ đến những điều gì đẹp đẽ và sâu sắc?

Gợi ý

Hình ảnh *ngưỡng cửa* qua mỗi khổ thơ gợi những điều đẹp đẽ và sâu sắc:

-Khổ thơ 1: *Ngưỡng cửa* thân quen với em ngay từ thời ấu thơ, chập chững bước đi trong *tay bà, tay mẹ “dắt đi vòng men”*.

Khổ thơ 2: *Ngưỡng cửa* là nơi chứng kiến sự vất vả, lo toan của bố mẹ nuôi con khôn lớn (“*Nơi bố mẹ ngày đêm/ Lúc nào qua cũng vội*”); là nơi em gặp gỡ bạn bè trong niềm vui gặp mặt (“*Nơi bạn bè chạy tới/ Thường lúc nào cũng vui*”).

-Khổ thơ 3: *Ngưỡng cửa* còn là nơi đưa em “*Buổi đầu đến lớp*” để học được bao nhiêu điều hay, gần gũi với bao thầy cô, bạn bè mến thương.

Khi em lớn lên, *ngưỡng cửa* thân quen cũng là nơi đưa em đến với “*những con đường xa tắp*” đầy ước mơ và hi vọng đón chờ.

Tuyển tập đề thi học sinh giỏi

Đề 36: Trong bài *Dừa ơi*, nhà thơ Lê Anh xuân có viết:

Dừa vẫn đứng hiên ngang cao vút,
Lá vẫn xanh rất mực dịu dàng,
Rễ dừa bám sâu vào lòng đất,
Như dân làng bám chặt quê hương.

Em hãy cho biết: hình ảnh cây dừa trong đoạn thơ trên nói lên những điều gì đẹp đẽ của người dân miền Nam trong kháng chiến chống Mĩ?

Gợi ý

-Câu *Dừa vẫn đứng hiên ngang cao vút* có ý ca ngợi phẩm chất kiên cường, anh dũng, hiên ngang, tự hào trong chiến đấu.

-Câu *Lá vẫn xanh rất mực dịu dàng* ý nói phẩm chất vô cùng trong sáng, thủy chung, dịu dàng, đẹp đẽ trong cuộc sống.

-Các câu: *Rễ dừa bám sâu vào lòng đất/ Như dân làng bám chặt quê hương* ý nói phẩm chất kiên cường bám trụ, gắn bó chặt chẽ với mảnh đất quê hương miền Nam.

Đề 37 Tả cảnh đẹp ở Sa Pa nhà văn Nguyễn Phan Hách đã viết:

Thoát cái, lác đác lá vàng rơi trong khoảnh khắc mùa thu. Thoát cái, trắng long lanh một cơn mưa tuyết trên những cành đào, lê, mận. Thoát cái, gió xuân hây hây nồng nàn với những bông hoa lay ơn màu đen nhung hiếm quý.

Em có nhận xét gì về cách dùng từ, đặt câu ở đoạn văn trên? Nêu tác dụng của cách dùng từ, đặt câu đó?

Gợi ý

-Nhận xét: Dùng 3 lần từ ngữ “*thoát cái*” (điệp ngữ) ở đầu câu; câu 1 đảo bổ ngữ “*lác đác*” lên trước; câu 2 đảo vị ngữ “*trắng long lanh*” lên trước.

-Tác dụng: Điệp ngữ “*Thoát cái*” gợi tả cảm xúc đột ngột ngỡ ngàng, nhấn mạnh sự thay đổi nhanh chóng của thời gian, đến mức gây bất ngờ; dùng đảo ngữ để nhấn mạnh, làm nổi bật vẻ đẹp nên thơ của sự biến đổi về cảnh sắc thiên nhiên ở Sa Pa.

Đề 38: Trong bài *Bóc lịch*, nhà thơ Bùi Kiến Quốc có viết:

Ngày hôm qua ở lại
Trong vở hồng của con
Con học hành chăm chỉ
Là ngày qua vẫn còn.

Nhà thơ muốn nói với em điều gì qua đoạn thơ trên:

Gợi ý

Nhà thơ muốn nói: Kết quả học tập chăm chỉ của ngày hôm qua được thể hiện rõ trên *trang vở hồng* đẹp đẽ của tuổi thơ; nó sẽ được lưu giữ mãi mãi cùng với thời gian. Vì vậy có thể nói *ngày hôm qua* sẽ không bao giờ bị mất đi.

Đề 39:

Bóng mây

Hôm nay trời nắng như nung
Mẹ em đi cấy phơi lưng cả ngày
Ước gì em hoá đám mây
Em che cho mẹ suốt ngày bóng râm.

Đọc bài thơ trên, em thấy được những nét gì đẹp về tình cảm của người con đối với người mẹ?

Gợi ý

Những nét đẹp về tình cảm của người con đối với mẹ qua bài thơ **Bóng mây** là:

-Thương mẹ phải làm việc vất vả: *phơi lưng* đi cấy cả ngày dưới trời nắng nóng (nóng như nung).

-Ước mong được góp phần làm cho mẹ đỡ vất vả trong công việc: *hoá* thành bóng mây để che cho mẹ *suốt ngày bóng râm*, giúp mẹ làm việc trên đồng mát mẻ, khỏi bị nắng nóng. Đó là tình thương vừa sâu sắc vừa rất cụ thể và thiết thực của người con đối với mẹ.

Đề 40: Trong bài **Vàm cỏ đông**, nhà thơ Hoài Vũ có viết:

Đây con sông như dòng sữa mẹ
Nước về xanh ruộng lúa vườn cây.
Và ấm áp như lòng người mẹ
Chở tình thương trang trải đêm ngày.

Đọc đoạn thơ trên, em cảm nhận được vẻ đẹp đáng quý của dòng sông quê hương như thế nào?

Gợi ý

-Dòng sông quê hương đưa nước về làm cho những ruộng lúa, vườn cây xanh tươi, đầy sức sống. Vì vậy, nó được ví như dòng sữa mẹ nuôi dưỡng các con khôn lớn.

-Nước sông ấm áp đầy như tấm lòng người mẹ tràn đầy tình thương yêu, luôn sẵn sàng chia sẻ (trang trải đêm ngày) cho những đứa con, cho cả mọi người.

Những vẻ đẹp ấm áp tình người đó làm cho ta thêm yêu quý và gắn bó với dòng sông quê hương.

Đề 41: Trong bài **Cô giáo lớp em**, nhà thơ Nguyễn Xuân Sanh có viết:

Cô dạy em tập viết
Gió đưa thoảng hương nhài
Nắng ghé vào cửa lớp
Xem chúng em học bài.

Em hãy cho biết: khổ thơ trên đã sử dụng biện pháp nghệ thuật gì nổi bật? Biện pháp nghệ thuật đó giúp em thấy được điều gì đẹp đẽ của các bạn học sinh?

Gợi ý

-Khổ thơ trên đã sử dụng biện pháp nghệ thuật nhân hoá.

-Tác dụng của biện pháp nghệ thuật nhân hoá là: cho thấy được tinh thần học tập rất chăm chỉ của các bạn học sinh (làm cho nắng như đứa trẻ nhỏ đang tung tăng chạy nhả cũng muốn dừng lại ghé vào cửa lớp để xem các bạn học bài).

Đề 42: Trong bài **Việt Nam thân yêu**, nhà thơ Nguyễn Đình Thi có viết:

Việt Nam đất nước ta ơi!
Mênh mông biển lúa đâu trời đẹp hơn
Cánh cò bay lả rập rờn
Mây mờ che đỉnh Trường Sơn sớm chiều.

Đọc đoạn thơ trên, em cảm nhận được điều gì về đất nước Việt Nam?

Gợi ý

Đọc đoạn thơ trên em cảm nhận được:

-Đất nước Việt Nam thật giàu đẹp, đáng yêu, thể hiện qua hình ảnh: **biển lúa** rộng mênh mông (hứa hẹn sự no ấm), **cánh cò bay lả rập rờn** (gợi nét giản dị đáng yêu).

-Đất nước Việt Nam thật đáng tự hào với cảnh hùng vĩ mà nên thơ, thể hiện qua hình ảnh **đỉnh Trường Sơn** cao vời vợi sớm chiều mây phủ.

Đề 43: Kết thúc bài **Tre Việt Nam**, nhà thơ Nguyễn Duy viết:

Mai sau,
Mai sau,
Mai sau,
Đất xanh tre mãi xanh màu tre xanh.

Em hãy cho biết những câu thơ trên nhằm khẳng định điều gì? Cách diễn đạt của nhà thơ có những gì độc đáo, góp phần khẳng định điều đó?

Gợi ý

-Những câu thơ kết thúc của bài **Tre Việt Nam** nhằm khẳng định một màu xanh vĩnh cửu của tre Việt Nam, sức sống bất diệt của con người Việt Nam, truyền thống cao đẹp của dân tộc Việt Nam.

-Cách diễn đạt độc đáo của nhà thơ góp phần khẳng định điều đó:

+Thay đổi cách ngắt nhịp và ngắt dòng (Mai sau, / Mai sau, /Mai sau) với biện pháp sử dụng điệp ngữ “Mai sau” góp phần gợi cảm xúc về thời gian và không gian như mở ra vô tận, tạo cho ý thơ âm vang bay bổng và đem đến cho người đọc những liên tưởng thú vị.

+Dùng từ “xanh” ba lần trong một dòng thơ với những sự kết hợp khác nhau (xanh tre, xanh màu, tre xanh) tạo ra những nét nghĩa đa dạng, phong phú và khẳng định sự trường tồn của màu sắc, của sức sống dân tộc.

Đề 44: Trong bài **Về thăm nhà Bác**, nhà thơ Nguyễn Đức Mậu có viết:

Ngôi nhà thuở Bác thiếu thời
Nghiêng nghiêng mái lợp bao đời nắng mưa
Chiếc giường tre quá đơn sơ
Võng gai ru mát những trưa nắng hè.

Em hãy cho biết: đoạn thơ giúp ta cảm nhận được điều gì đẹp đẽ, thân thương?

Gợi ý

-Hình ảnh ngôi nhà của Bác lúc thiếu thời thật đơn sơ, giản dị như bao ngôi nhà của làng quê Việt Nam: Mái nhà tranh **nghiêng nghiêng** từng trải bao mưa nắng, chiếc giường tre đơn sơ, chiếc **võng gai ru mát những trưa nắng hè**.

-Sống trong ngôi nhà đó, Bác Hồ được lớn lên trong tình thương yêu của gia đình: **võng gai ru mát những trưa nắng hè**.

Đề 45: Trong bài thơ **Con cò**, nhà thơ Chế Lan Viên có viết:

Con dù lớn vẫn là con của mẹ
Đi hết đời, lòng mẹ vẫn theo con.

Hai dòng thơ trên đã giúp em cảm nhận được ý nghĩa gì đẹp đẽ?

Gợi ý

Tình cảm yêu thương của mẹ dành cho con thật to lớn và không bao giờ vơi cạn. Dù con đã khôn lớn, dù có đi hết đời (sống trọn đời), tình thương của mẹ đối với con như vẫn còn sống mãi, vẫn theo con để quan tâm lo lắng, giúp đỡ con, tiếp cho con thêm sức mạnh vươn lên trong cuộc sống. Có thể nói tình thương của mẹ là tình thương bất tử!

Đề 46:

Quê hương là cánh diều biếc
Tuổi hơ con thả trên đồng
Quê hương là con đò nhỏ

Êm đềm khua nước ven sông.

(**Quê hương** của Đỗ Trung Quân)

Đọc đoạn thơ trên, em thấy được những ý nghĩ và tình cảm của nhà thơ đối với quê hương như thế nào?

Gợi ý

Tác giả bộc lộ những suy nghĩ về quê hương thông qua những hình ảnh rất cụ thể:

-**Cánh điều biếc** thả trên dòng đã từng in đậm dấu ấn tuổi thơ đẹp đẽ thơ mộng trên quê hương.

-**Con đò nhỏ khua nước** trên dòng sông quê hương với âm thanh nhẹ nhàng, êm đềm mà lảng đong;

Có thể nói, những sự vật đơn sơ, giản dị trên quê hương luôn có sự gắn bó với con người và đã trở thành những kỉ niệm không thể nào quên. Nghĩ về quê hương như vậy, chứng tỏ tình cảm của tác giả đối với quê hương thật sâu sắc và đẹp đẽ.

Đề 47: Hãy ghi lại vài dòng cảm nhận của em về vẻ đẹp của rừng mơ Hương Sơn được gợi tả qua đoạn thơ sau:

Rừng mơ ôm lấy núi
Mây trắng đọng thành hoa
Gió chiều đông gòn gợn
Hương bay gần bay xa□

(**Rừng mơ** của Trần Lê Văn).

Gợi ý

-Rừng mơ bao quanh núi được nhân hoá (ôm lấy núi) cho thấy sự gắn bó gần gũi, thân thiết và thấm đượm tình cảm của cảnh vật thiên nhiên.

-Hoa mơ nở trắng như mây trên trời đọng (kết) lại.

-Gió chiều đông nhẹ nhàng (gòn gợn) đưa hương hoa mơ lan toả đi khắp nơi.

Có thể nói: đoạn thơ đã vẽ ra bức tranh mang vẻ đẹp của đất trời hoà quyện trong rừng mơ Hương Sơn.

Đề 48: Trong bài Tiếng hát mùa gặt, nhà thơ Nguyễn Duy có viết:

Gió nâng tiếng hát chói chang
Long lanh lưỡi hái liếm ngang chân trời.

Tác giả đã sử dụng biện pháp nghệ thuật gì nổi bật ở hai câu thơ trên? Nhờ biện pháp nghệ thuật nổi bật đó, em cảm nhận được nội dung, ý nghĩa gì đẹp đẽ?

Gợi ý

-Biện pháp nghệ thuật nổi bật ở hai câu thơ là biện pháp nhân hóa (thể hiện rõ những từ ngữ chỉ đặc điểm của người: nâng, liếm).

-Nội dung, ý nghĩa đẹp đẽ: cảnh mùa gặt ở nông thôn Việt Nam thật vui tươi, náo nức (Gió nâng tiếng hát chói chang); cánh đồng lúa tốt mênh mông hứa hẹn một cuộc sống ấm no (Long lanh lưỡi hái liếm ngang chân trời). Những cảnh đó gợi cho ta thấy không khí đầm ấm, thanh bình nơi thôn quê khi mùa gặt đến.

Đề 49: Trong bài **Phong cảnh Hòn Đất**, nhà văn Nguyễn Anh Đức miêu tả cảnh Hòn Đất như sau:

Xa quá khỏi Hòn một đôi là bãi Tre. Thấp thoáng những cây tre đàng ngà cao vút, vàng óng, những cây tre lâu nay vẫn đứng đấy, bình yên và thanh thản, mặc cho bao nhiêu năm tháng đã qua đi, mặc cho bao nhiêu gió mưa đã thổi tới. Sau rặng tre ấy, biển cả còn lâu đời hơn, vẫn đang giỡn sóng, mang một màu xanh lục.

Theo em, ngoài vẻ đẹp của cảnh vật (tre đàng ngà, biển cả), đoạn văn còn cho ta thấy vẻ đẹp gì của cảnh vật quê hương? Biện pháp nghệ thuật nào giúp cho em nhận biết được điều đó?

Gợi ý

-Ngoài vẻ đẹp của cảnh vật (tre đàng ngà, biển cả), đoạn văn còn cho ta thấy vẻ đẹp của con người trên quê hương.

-Biện pháp nghệ thuật nhân hoá giúp ta nhận thấy được điều đó: cây tre **vẫn đứng đấy bình yên và thanh thản**, biển cả **vẫn đang giỡn sóng** (tre và biển mang những đặc điểm của con người). Nói đến cây tre hay nói đến biển cả cũng là nói đến con người với vẻ đẹp nổi bật: sự bền bỉ, anh dũng, kiên cường trước mọi thử thách của thời gian (**mặc cho bao nhiêu năm tháng đã đi qua, mặc cho bao nhiêu gió mưa đã thổi tới, biển cả còn lâu đời hơn**,□).

Đề 50: Trong bài **Hạt gạo làng ta**, nhà thơ Trần Đăng Khoa có viết:

Hạt gạo làng ta	Những trưa tháng sáu
Có bão tháng bảy	Nước như ai nấu
Có mưa tháng ba	Chết cả cá cờ
Giọt mồ hôi sa	Cua ngoi lên bờ
	Mẹ em xuống cấy□

Đoạn thơ giúp em hiểu được ý nghĩa gì của hạt gạo? Hãy nêu rõ tác dụng của điệp ngữ và hình ảnh đối lập được sử dụng trong đoạn thơ trên?

Gợi ý -ý nghĩa của hạt gạo: Hạt gạo phải trải qua biết bao thử thách khó khăn của thiên nhiên với những cơn bão tháng bảy (thường là bão to), những trận mưa tháng ba (thường là mưa lớn). Nhưng điều quan trọng hơn là hạt gạo còn có những giọt mồ hôi của con người lao động cần cù trong những ngày nắng nóng (Nước như ai nấu/ Chết cả cá cờ/ Cua ngoi lên bờ Mẹ em xuống cấy).

-Đoạn thơ sử dụng điệp ngữ có nhằm nhấn mạnh khó khăn của thiên nhiên; sử dụng hình ảnh đối lập **Cua ngoi lên bờ** nhưng **Mẹ em xuống cấy**. Nhằm gợi tả hình ảnh lao động vất vả của người **mẹ**, đồng thời nhấn mạnh giá trị to lớn của **hạt gạo** được làm ra.

Đề 51: Trong bài **Tiếng hát mùa gặt**, khi tả cảnh bà con nông dân tuốt lúa dưới đêm trăng sáng, nhà thơ Nguyễn Duy viết:

Mảnh sân trăng lúa chất đầy

Vàng tuôn trong tiếng máy quay xập xình.

Theo em, ở dòng thơ thứ nhất, trong hai cách ngắt nhịp dưới đây:

-Mảnh sân/ trăng lúa chất đầy.

-Mảnh sân trăng/ lúa chất đầy.

Em chọn cách ngắt nhịp nào? Vì sao?

Gợi ý

Mỗi cách ngắt nhịp có sức gợi tả, gợi cảm riêng. Theo cách ngắt nhịp thứ nhất(Mảnh sân / trăng lúa chất đầy),câu thơ được hiểu: trên sân, cả lúa, cả trăng đều chất đầy, đều tràn ngập. Cảnh tượng này vừa gợi sự no đủ, vừa gợi cảm giác thơ mộng. Cách ngắt nhịp thứ hai (Mảnh sân trăng / lúa chất đầy) thì gợi được ở người đọc về một mảnh sân tràn ngập ánh trăng, lung linh huyền ảo, trên đó lúa chất đầy. Tuy nhiên cách ngắt nhịp thứ hai có phần khiên cưỡng, thiếu tự nhiên. Do đó cách ngắt nhịp thứ nhất vẫn hợp lí hơn.

Đề 52:

Con đi trăm núi ngàn khe

Không bằng muôn nỗi tái tê lòng bầm.

(Tố Hữu)

Theo em, trong câu thơ trên **trăm** có bằng 99+1 và **ngàn** có bằng 999+1 hay không? Vì sao?

Gợi ý

Trong câu thơ này *trăm* không phải là con số chính xác 99+1 và *ngàn* không phải là 999+1. *Trăm* và *ngàn* ở đây được hiểu theo nghĩa bóng, chỉ số nhiều. Dòng thơ “Con đi trăm núi ngàn khe” muốn nói: Con đã đi qua rất nhiều núi, nhiều khe, đã vượt qua rất nhiều khó khăn gian khổ trên những dặm đường kháng chiến.

Đề 53: Đoạn thơ **Khúc hát ru** của nhà thơ Nguyễn Khoa Điềm nói về tình cảm của người mẹ miền núi vừa nuôi con vừa tham gia công tác kháng chiến có hai câu:

Mẹ già gạo mẹ nuôi bộ đội
Nhịp chày nghiêng, giấc ngủ em nghiêng.

Em hiểu câu thơ “Nhịp chày nghiêng, giấc ngủ em nghiêng” như thế nào?

Gợi ý

Câu thơ “Nhịp chày nghiêng, giấc ngủ em nghiêng” gọi ở người đọc cảnh tượng: Khi cầm chàygiã gạo, theo mỗi nhịp chày, thân hình của người mẹ lại chao nghiêng. Em bé ngủ trên lưng mẹ nên giấc ngủ của em cũng dường như nghiêng theo dáng mẹ. Đó là hình ảnh rất thật nhưng cũng rất thơ qua ngòi bút tinh tế của tác giả. Tấm lưng gầy của người mẹ miền núi rất vất vả qua lao động để nuôi con, nuôi bộ đội đánh Mĩ lại chính là chiếc nôi êm để em bé ngủ ngon lành.

Đề 54: Trong bài **Cây dứa** của nhà thơ Trần Đăng Khoa có đoạn:

Cây dứa xanh toả nhiều tàu
Dang tay đón gió, gật đầu gọi trăng.
Thân dứa bạc phéch tháng năm,
Quả dứa-đàn lợn con nằm trên cao.
Đêm hè hoa nở cùng sao

Tàu dứa-chiếc lược chải vào mây xanh□

Theo em, phép nhân hoá và so sánh được thể hiện trong những từ ngữ nào ở đoạn thơ trên? Thử phân tích cái hay của phép nhân hoá và phép so sánh trong đoạn thơ trên?

Gợi ý

-Phép nhân hoá được sử dụng trong các từ ngữ: *Dang tay đón gió; gật đầu gọi trăng*. Các từ ngữ này có tác dụng làm cho vật vô tri là cây dứa cũng có những biểu hiện tình cảm như con người. Dứa cũng mở rộng vòng tay đón gió, cũng gật đầu mời gọi trăng lên. Qua cách nói nhân hoá, cảnh vật trở nên sống động, có đường nét, hình khối, có hồn và có sức gợi tả, gợi cảm cao.

-Phép so sánh được thể hiện trong các từ ngữ: *quả dứa* (giống như) *đàn lợn con; tàu dứa* (giống như) *chiếc lược*. Cách so sánh ở đây khá bất ngờ, thú vị, thể hiện sự liên tưởng, tưởng tượng phong phú của tác giả. Cách so sánh này cũng có tác dụng làm cho cảnh vật trở nên sống động, có đường nét, có hình khối, có sức gợi tả, gợi cảm cao.

Đề 55: Trong bài **Nghe thầy đọc thơ** của nhà thơ Trần Đăng Khoa, có đoạn:

Em nghe thầy đọc bao ngày
Tiếng thơ đỏ nắng xanh cây quanh nhà
Mái chèo nghe vọng sông xa
Êm êm nghe tiếng của bà năm xưa
Nghe trăng thổi động tàu dứa□

Theo em, cuộc sống xung quanh được gợi lên như thế nào trong tâm trí của cậu học trò khi nghe thầy giáo đọc thơ?

Gợi ý

Cuộc sống xung quanh được gợi lên trong tâm trí của cậu học trò khi nghe thầy đọc thơ bao gồm:

-Các hình ảnh: *nắng chói chang, cây cối xanh tươi,*

-Cácam thanh: tiếng mái chèo quẫy nước, khua nước vọng lại từ một dòng sông hiện về trong kí ức; tiếng ru ả òi của người bà ru cháu trong những năm tháng cậu học trò còn thơ bé; tiếng tàu dừa cựa mình dưới ánh trăng khuya□

Cuộc sống được gọi lên, gọi ra có sự kết nối giữa quá khứ và hiện tại.

Đề 56: Trong bài **Tre Việt Nam** của nhà thơ Nguyễn Duy có đoạn:

Bão bùng thân bọc lấy thân
Tay ôm tay níu tre gần nhau thêm.
Thương nhau tre chẳng ở riêng
Lũy thành từ đó mà nên hỡi người.

Trong đoạn thơ trên, tác giả đã sử dụng cách nói gì để ca ngợi những phẩm chất tốt đẹp của tre: sự đùm bọc, đoàn kết? Cách nói này hay ở chỗ nào?

Gợi ý

-Trong đoạn thơ này, tác giả sử dụng cách nói nhân hoá để nói về những phẩm chất tốt đẹp của tre: sự đùm bọc, đoàn kết. Nhân hoá ở đây nghĩa là gán cho tre những đặc tính của người: những thân tre bao bọc, che chở cho nhau; tay tre ôm níu nhau quấn quýt; họ hàng nhà tre sốngquây quần, ấm cúng bên nhau□

-Cách nói nhân hoá làm cho cảnh vật trở nên sang động. Những cây tre như những sinh thể mang hồn người. Cách nói này giúp tác giả thể hiện được hai tầng nghĩa: vừa nói được những phẩm chất tốt đẹp của cây tre Việt Nam, vừa nói được những phẩm chất tốt đẹp, những truyền thống cao đẹp của con người Việt Nam, dân tộc Việt Nam.

Đề 57: Trong bài **Hành trình của bầy ong** của nhà thơ Nguyễn Đức Mậu, có những câu thơ:

Với đôi cánh dầm nắng trời
Bầy ong bay đến trọn đời tìm hoa.
□ Bầy ong giống ruồi trăm miền
Rù rì đôi cánh nối liền mùa hoa.

- Theo em, tác giả dùng từ **đầm** ở trên có hay không? Vì sao?
- Em hiểu nghĩa câu thơ **Rù rì đôi cánh nối liền mùa hoa** là thế nào?

Gợi ý

a) Trong dòng thơ đầu, từ **đầm** được tác giả dùng hay và sáng tạo. Nghĩa đen của từ này chỉ trạng thái ướt sũng (ví dụ: áo đầm mồ hôi; khăn đầm nước□). ở dòng thơ trên, tác giả dùng từ **đầm** theo nghĩa bóng, chỉ cảnh tượng ánh nắng chiếu vào đôi cánh bầy ong, khiến cho đôi cánh của bầy ong lại lóng lánh nắng trời. Cách dùng từ này gợi được ở người đọc một hình tượng đẹp.

b) Câu thơ **Rù rì đôi cánh nối liền mùa hoa** muốn diễn tả ý: Bầy ong làm việc chăm chỉ từ mùa hoa này sang mùa hoa khác (xuân, hạ, thu, đông), ở khắp rừng sâu và biển xa, làm cái cầu nối giữa các mùa hoa, giữa mọi miền đất nước.

Đề 58: Trong bài thơ **Đàn bò trên đồng cỏ hoàng hôn**, nhà thơ Nguyễn Đức Mậu viết:

Gợi ý

Cái mới lạ, đồng thời là cái hay của hai dòng thơ chủ yếu được biểu hiện ở cách nói **gặm cả hoàng hôn, gặm buổi chiều xốt lại**. Cảnh thực mà nhà thơ miêu tả ở đây là: Chiều muộn, hoàng hôn buông xuống, nhưng đàn bò vẫn mãi miết gặm cỏ. Nói cách khác, đàn bò gặm cỏ trong cảnh hoàng hôn, cảnh chiều muộn. Cảnh thực đó được tái hiện lại qua sự tưởng tượng của nhà thơ: ở đây, dường như đàn bò không chỉ gặm cỏ, mà gặm cả hoàng hôn đang bao trùm lên đồng cỏ, gặm cả những tia nắng cuối cùng còn sót lại trên đồng cỏ. Cảnh vật như hoà quyện vào nhau thật thơ mộng.

Đề 59: Đọc đoạn thơ sau:

Hôm qua còn lấm tấm

Chen lẫn màu lá xanh
Sáng nay bùng lửa thắm
Rừng rực cháy trên cành.

Theo em, điều gì gây ấn tượng mạnh nhất cho người đọc qua đoạn thơ này?

Gợi ý

Điều gây ấn tượng mạnh nhất cho người đọc khi đọc đoạn thơ này là tác giả tạo yếu tố bất ngờ bằng cách thể hiện sự phát triển đột biến của hoa phượng: *hôm qua- còn lấm tấm > < hôm nay- rừng rực cháy trên cành*. Dưới cái nhìn của nhà thơ, dường như thời gian đi nhanh hơn, cho nên hoa phượng dường như nở nhanh hơn. ấn tượng về sự bất ngờ, sự phát triển đột biến của hoa phượng cũng từ đó mà sinh ra.

Đề 60: Trong bài thơ **Quạt cho bà ngủ** của nhà thơ Thạch Quỳ, có đoạn:

Bàn tay bé nhỏ
Vẫy quạt thật đều
Ngán nằng thiu thiu
Đậu trên tường trắng.
Căn nhà đã vắng
Cốc chén nằm im
Đôi mắt lim dim
Ngủ ngon bà nhé.

Trong hai khổ thơ trên, mọi vật được tả có nét chung gì? Tình cảm của người cháu thương bà được thể hiện như thế nào?

Mọi vật được nói tới trong hai khổ thơ có nét chung là: Dưới hơi mát nhẹ từ bàn tay vẫy quạt của cô bé, mọi vật xung quanh dường như cũng buồn ngủ lây (*ngán nằng thiu thiu, căn nhà vắng, cốc chén nằm im*).

Tình cảm của người cháu thương bà được thể hiện rất rõ nét qua một số chi tiết: Cô bé ngồi quạt rất lâu để cho bà ngủ vì bà đang bị mệt, đang cần yên tĩnh. Cô bé dường như dồn tình thương yêu đối với bà vào đôi bàn tay vẫy quạt đều đặn, rất kiên trì của mình.

Đề 61:

Đêm đêm tiếng thậm tiếng thình
Cối gạo đây cả nghĩa tình nước non.

(**Qua Thậm Thình** của Nguyễn Bội Vội)

-Tác giả sử dụng biện pháp nghệ thuật gì trong câu thơ **Đêm đêm tiếng thậm tiếng thình**? Nói rõ cái hay của biện pháp nghệ thuật ấy?

-Câu **Cối gạo đây cả nghĩa tình nước non** ý nói gì?

Gợi ý

-Trong câu thơ **Đêm đêm tiếng thậm tiếng thình**, tác giả sử dụng biện pháp nghệ thuật chơi chữ. Cụ thể *thậm, thình* vừa là những tiếng tượng thanh gợi tả tiếng chày giã gạo vọng lại từ thời vua Hùng, lại vừa là hai tiếng trong địa danh Thậm Thình thuộc huyện Phong Châu, tỉnh Phú Thọ (tục truyền đây là nơi vua Hùng dựng lầu và kho chứa gạo).

-Câu thơ **Cối gạo đây cả nghĩa tình nước non** gợi tả ý: lòng dân ta thiết tha yêu nước. Theo lời phán bảo của vua Hùng, nhân dân đã dựng lầu giã gạo, đêm đêm giã gạo và hình ảnh *cối gạo đây cả nghĩa tình nước non* là tượng trưng cho tấm lòng, tình cảm của người dân đối với đất nước, với vua Hùng.

Đề 62: Trong bài thơ **Luỹ tre** của nhà thơ Nguyễn Công Dương có đoạn:

Mỗi sớm mai thức dậy
Luỹ tre xanh rì rào
Ngọn tre cong vọng vó
Kéo mặt trời lên cao.

Trong đoạn thơ trên, em thích nhất hình ảnh thơ nào? Nói rõ vì sao em thích?

Gợi ý

Hình ảnh gay ấn tượng mạnh cho người đọc và thể hiện sự liên tưởng, tưởng tượng độc đáo của tác giả là hình ảnh:

Ngọn tre cong gọng vó
Kéo mặt trời lên cao.

Các sự vật: **ngọn tre-gọng vó-mặt trời** vốn dĩ không liên quan tới nhau. Nhưng qua liên tưởng, tưởng tượng của tác giả thể hiện trong hai dòng thơ trên, các sự vật này dường như có sự liên hệ với nhau: **ngọn tre** cong cong như cái **gọng vó**, cái **gọng vó** lại đang **kéo mặt trời lên cao**. Cảnh vật như hoà quyện vào nhau, tạo nên sự sống động cho hình ảnh thơ.

Đề 63:

Đời cha ông với đời tôi
Như con sông với chân trời đã xa
Chỉ còn truyện cổ thiết tha
Cho tôi nhận mặt cha ông của mình.

(**Truyện cổ nước mình** - Lâm Thị Mỹ Dạ)

Em hiểu thế nào về nội dung của hai dòng thơ: Chỉ còn truyện cổ thiết tha-Cho tôi nhận mặt cha ông của mình?

Gợi ý

Qua hai dòng thơ **Chỉ còn truyện cổ thiết tha — Cho tôi nhận mặt cha ông của mình** tác giả muốn diễn tả ý: Từ xưa đến nay, từ quá khứ đến hiện tại là một khoảng cách thời gian dằng dặc. Các truyện cổ dân gian thực sự là cái cầu nối quá khứ với hiện tại. Qua truyện cổ, người đọc thời nay hiểu được cha ông ngày xưa, cụ thể hiểu được đời sống vật chất và tinh thần, tâm hồn và tính cách, phong tục tập quán và các quan niệm đạo đức của cha ông ngày xưa. Hình ảnh của cha ông ngày xưa in dấu khá rõ trong các truyện cổ dân gian. Vì vậy, có thể nói truyện cổ đã giúp chúng ta nhận biết được gương mặt của các cha ông ngày xưa.

Đề 64: Viết lại một khổ thơ trong bài **Hạt gạo làng ta** của nhà thơ Trần Đăng Khoa mà em thích nhất; nói rõ vì sao em thích khổ thơ này?

Gợi ý: Em thích nhất khổ thơ:

Hạt gạo làng ta
Có vị phù sa
Của sông Kinh Thầy
Có hương sen thơm
Trong hồ nước đầy.

Bởi vì ở khổ thơ này tác giả đã lí giải -theo cách nói của nhà thơ- hạt gạo quê hương thơm ngon là do có sự kết tụ của sự màu mỡ của đất đai, hương thơm của hoa và công sức của con người. Từ đó được lặp lại nhiều lần đã góp phần nói lên điều đó.

Đề 65:

Về thăm nhà Bác, làng Sen
Có hàng râm bụt thấp lên lửa hồng
Có con bướm trắng lượn vòng
Có chùm ổi chín vàng ong sắc trời.

(**Về thăm nhà Bác**-Nguyễn Đức Mậu)

Đoạn thơ trên có những hình ảnh đẹp nào? Theo em, tác giả sử dụng từ **thấp** và **vàng ong** có hay không? Vì sao?

Gợi ý

-Những hình ảnh đẹp trong đoạn thơ là: hàng râm bụt thấp lửa hồng; con bướm trắng lượn vòng; chùm ổi chín vàng.

-Hai từ **thấp, vàng ong** được sử dụng sáng tạo và hay. Từ **thấp** vốn dùng để chỉ hoạt động: châm lửa cho cháy lên, thấp đèn □ ở đây từ **thấp** được dùng theo nghĩa bóng chỉ sắc đỏ của hoa râm bụt như ngọn lửa được thấp lên. Cách dùng từ này làm cho cảnh vật miêu tả trở nên sống động và gọi được ở người đọc sự liên tưởng thú vị.

-Từ **vàng ong** cũng được dùng rất hay. Nó vừa gọi tả được màu vàng của chùm ổi chín, vừa nêu được mối quan hệ giữa đất trời và cây cối. Cảnh sắc vàng của cây cối chính là sắc vàng của bầu trời, mặt đất, cảnh vật. Từ vàng ong cũng gọi được sự liên tưởng thú vị ở người đọc.

Đề 66: Xét về mục đích nói thì các câu sau thuộc kiểu câu gì? Em có cảm nhận như thế nào khi đọc các câu thơ đó?

□ Đẹp lắm anh ơi! Con sông Ngân Phố!

Sáng cả đôi bờ hoa bưởi trắng phau! □

(Mùa hoa bưởi — Tô Hùng)

Gợi ý

-Xét về mục đích thì cả ba câu trong dòng thơ là câu cảm.

-Cảm nhận của em khi đọc các câu thơ đó là:

+Về cảnh vật: Mấy dòng trên gọi ra cảnh tượng: giữa mùa hoa bưởi, làng mạc dọc hai bờ sông Ngân Phố như sáng lên với màu hoa bưởi nở trắng phau.

+Qua đó, tác giả thể hiện tình yêu tha thiết đối với quê hương tươi đẹp.

Đề 67:

Đồng chiêm phủ nắng lên không

Cánh cò dẫn gió qua thung lúa vàng.

Gió nâng tiếng hát chói chang,

Lung linh lưỡi hái liếm ngang chân trời.

(**Tiếng hát mùa gặt**-Nguyễn Duy)

Trong đoạn thơ trên, cánh đồng lúa chín được tả có màu sắc, âm thanh, hình ảnh gì đẹp? Tác giả tả lưỡi hái đẹp và sắc bằng những từ ngữ nào?

Gợi ý

-Trong đoạn thơ trên, cánh đồng lúa chín được tả với màu sắc, âm thanh, hình ảnh đẹp là:

+Màu sắc: **vàng** (của đồng lúa, của nắng).

+Âm thanh: **tiếng hát**.

+Hình ảnh: **cánh cò dẫn gió qua thung lúa vàng; long lanh lưỡi hái liếm ngang chân trời**.

-Lưỡi hái đẹp và sắc được tác giả tả trong dòng thơ cuối, với các từ ngữ: long lanh lưỡi hái (lưỡi hái phản chiếu ánh mặt trời sáng long lanh); liếm ngang chân trời (hình ảnh diễn tả việc gặt lúa bằng hái của người nông dân: lưỡi hái sắc đưa ngang cắt rời thân lúa, được phóng đại thành hình ảnh **lưỡi hái liếm ngang chân trời**).

Đề 68:

Hiên tây xanh mát bóng râm

Đơn sơ cây ổi cứ ngậm đơm hoa

Quả tơ nấp dưới lá già

Để sang thu bỗng òa ra ngọt ngào □

Nêu nhận xét của em về nghệ thuật miêu tả trong đoạn thơ trên. Với cách miêu tả ấy, nhà thơ đã giúp em cảm nhận được hình ảnh cây ổi đẹp như thế nào?

Gợi ý

-Nghệ thuật miêu tả: Hình ảnh, màu sắc rất dịu nhẹ, khiêm nhường (xanh mát bóng râm; đơn sơ cây ổi; ngậm đơm hoa; quả tơ nấp dưới lá già □); Những sự vật (cây ổi) vẫn ẩn chứa một sức sống, vẫn phát triển sinh sôi mạnh mẽ (ngậm đơm hoa, quả tơ nấp dưới lá chứa đựng hương thơm, vị ngọt..).

-Qua sự miêu tả mang tính nghệ thuật của nhà thơ, hình ảnh cây ổi hiện lên rất đẹp trong tâm tưởng người đọc. Cây ổi có sức sống âm thầm nhưng mạnh mẽ, mang lại hoa thơm, quả ngọt cho đời.

Đề 69:

Làng quê tôi đã khuất hẳn, nhưng tôi vẫn đắm đắm nhìn theo. Tôi đã đi nhiều nơi, đóng quân nhiều chỗ phong cảnh đẹp hơn đây nhiều, nhân dân coi tôi như người làng và cũng có người yêu tôi tha thiết, nhưng sao sức quyến rũ, nhớ thương vẫn không mãnh liệt, day dứt bằng mảnh đất cộc cằn này.

(**Tình quê hương**-Nguyễn Khải)

Đọc đoạn văn, em hiểu và có những cảm xúc gì với quê hương, làng xóm?

Gợi ý

Tình cảm của anh bộ đội trong đoạn văn này vừa tha thiết vừa mãnh liệt như không muốn rời xa nơi chôn rau cắt rốn của mình.

Mỗi người đều gắn bó với nơi mình đã sinh ra và lớn lên, nơi mình từng có nhiều kỉ niệm. Nơi đó là xóm làng, là phường xã, nơi đó cũng là quê hương của mỗi người.

Đề 70:

Nồi tre đầu chịu mọc cong
Chưa lên đã nhọn như chông lạ thường.
Lung trần phơi nắng phơi sương
Có manh áo cộc tre nhường cho con □

(**Tre Việt Nam**-Nguyễn Duy)

Em thấy đoạn thơ trên có những hình ảnh nào đẹp? Hãy nêu ý nghĩa đẹp đẽ và sâu sắc của những hình ảnh đó.

Gợi ý

Đoạn thơ trên của nhà thơ Nguyễn Duy có những hình ảnh đẹp sau đây:

-Hình ảnh (măng tre) **nhọn như chông** gợi cho ta thấy sự kiêu hãnh, hiên ngang, bất khuất của loài tre (hay cũng chính là của dân tộc Việt Nam!).

-Hình ảnh (cây tre) **lung trần phơi nắng phơi sương** có ý nói lên sự dãi dầu, chịu đựng mọi khó khăn, thử thách trong cuộc sống □

-Hình ảnh **có manh áo cộc tre nhường cho con** gợi cho ta nghĩ đến sự che chở, hi sinh tất cả mà người mẹ dành cho con; thể hiện lòng nhân ái và tình mẫu tử thật cảm động □

Đề 71:

Tôi muốn ngày nào lớp cũng đông vui
Dấu tháng ba còn đi qua năm học.
Mỗi khoảng trống trên bàn-có em vắng mặt
Là bao nhiêu khoảng trống ở trong tôi □

(**Tháng ba đến lớp**-Thanh úng)

Theo em, hình ảnh nào góp phần nhiều nhất làm nên cái hay của khổ thơ trên? Vì sao?

Gợi ý

Theo em, hình ảnh góp phần làm nên cái hay của khổ thơ là hình ảnh khoảng trống trên bàn trong hai câu thơ:

Mỗi khoảng trống trên bàn - có em vắng mặt
Là bao nhiêu khoảng trống ở trong tôi □

Từ một khoảng trống ở trên bàn- dấu hiệu báo cho thầy giáo, cô giáo biết: lại có một em học sinh vắng mặt vì không còn thóc gạo để ăn trong những ngày giáp hạt tháng ba- tác giả liền tưởng đến rất nhiều khoảng trống của nỗi buồn thương tâm trong tâm hồn mình (**Là bao nhiêu khoảng trống ở trong tôi**). Điều đó cho thấy tấm lòng yêu thương tha thiết của thầy cô giáo đối với các em học sinh ở một vùng quê nghèo trước đây.

Đề 72:

□Lời ru có gió mùa thu
 Bàn tay mẹ quạt mẹ đưa gió về
 Những ngôi sao thức ngoài kia
 Cũng chẳng bằng mẹ đã thức vì chúng con.
 Đêm nay con ngủ giấc tròn
 Mẹ là ngọn gió của con suốt đời.

Theo em, hình ảnh nào góp phần nhiều nhất làm nên cái hay của khổ thơ trên? Vì sao?

Hình ảnh góp phần nhiều nhất làm nên cái hay của khổ thơ là hình ảnh **ngọn gió** trong câu **Mẹ là ngọn gió của con suốt đời**. Bởi vì: Ngọn gió có tình thương yêu của mẹ làm cho con được ngủ ngon lành với những giấc mơ đẹp khi còn nhỏ; làm cho con yên tâm vững bước khi lớn lên; luôn ở bên con để con cảm thấy sung sướng và hạnh phúc suốt cả cuộc đời.

Đề 73: Dòng thơ cuối của khổ thơ sau:

Vườn em có một luống khoai
 Có hàng chuối mật với hai luống cà
 Em trồng thêm một cây na
 Lá xanh vẫy gió như là gọi chim □
 (Vườn em-Trần Đăng Khoa).

có những hình ảnh sinh động. Theo em, bằng cách nào nhà thơ đã tạo nên hình ảnh sinh động ấy?

Gợi ý

Hình ảnh sinh động trong hai câu thơ cuối: **vẫy gió, gọi chim** được nhà thơ tạo nên bằng cách nhân hoá và so sánh (Lá xanh vẫy gió như là gọi chim).

Đề 74: Mở đầu bài thơ **Nhớ con sông quê hương**, nhà thơ Tế Hanh viết:

Quê hương tôi có con sông xanh biếc
 Nước gương trong soi tóc những hàng tre
 Tâm hồn tôi là một buổi trưa hè
 Toả nắng xuống lòng sông lấp loáng □

Đoạn thơ trên có những hình ảnh thơ nào đẹp? Những hình ảnh ấy giúp em cảm nhận được điều gì?

Gợi ý

-Hình ảnh đẹp: **con sông xanh biếc** có nước trong như mặt gương để **những hàng tre** ngày ngày soi bóng; hình ảnh **dòng sông lấp loáng** phản chiếu ánh nắng trưa hè.

-Những hình ảnh ấy giúp em cảm nhận được: con sông quê hương có vẻ đẹp thật quyến rũ lòng người và tình yêu quê hương tha thiết của tác giả.

Đề 75: Nhà văn Võ Văn Trực viết:

Ôm quanh Ba Vì là bát ngát đồng bằng, mênh mông hồ nước với những Suối Hai, Đồng Mô, Ao Vua □ nổi tiếng vẫy gọi. Mướt mát rừng keo những đảo Hồ, đảo Sếu. Xanh ngát bạch đàn những đồi Măng, đồi Hòn. Rừng ấu thơ, rừng thanh xuân □

(Vời vơi Ba Vì)

Em hãy phân tích những nét đặc sắc trong cách dùng từ, đặt câu của tác giả.

Gợi ý

-Dùng từ gợi tả sinh động, làm cho cảnh vật cũng mang hồn người: **ôm, bát ngát, mênh mông, vẫy gọi, mướt mát, xanh ngát, ấu thơ, thanh xuân**.

-Cách đặt câu đảo bộ phận **vị ngữ** lên trước ở câu 2 và câu 3, đảo **định ngữ** lên trước danh từ ở câu “**bát ngát** đồng bằng, **mênh mông** hồ nước” nhằm nhấn mạnh những ý cần diễn đạt về cảnh đẹp của Ba Vì.

Đề 76: Trong bài **Trên đường thiên lí** nhà thơ Tố Hữu đã ghi lại cảm xúc của mình trước cảnh mùa xuân về trên đất nước như sau:

*Ta đứng đây, ngẩn ngơ mà ngắm mãi
Quê hương ta. Nghe pháp phối trong lòng.
Đôi cánh cò trắng vẫy mênh mông.
Ôi Tổ quốc! Đơn sơ mà lộng lẫy!*

Đoạn thơ trên giúp em cảm nhận được vẻ đẹp gì của đất nước Việt Nam thân yêu. Đoạn thơ giúp em cảm nhận được vẻ đẹp đơn sơ, giản dị mà vô cùng cao quý của đất nước Việt Nam thân yêu. Cảnh quê hương làm cho tác giả đứng "ngẩn ngơ mà ngắm mãi", thấy trong lòng "pháp phối" niềm vui; niềm vui ấy chính là hình ảnh "Đôi cánh cò trắng vẫy mênh mông". Đất nước hiện ra trong vẻ đẹp thật nên thơ, thanh bình và ấm áp. Đó cũng chính là vẻ đẹp vừa giản dị vừa lộng lẫy và hấp dẫn biết bao.

ĐỀ 77: Trong bài Vàm Cỏ Đông nhà thơ Hoài Vũ có viết.

*“Đáy con sông như dòng sữa mẹ
Nước về xanh ruộng lúa vườn cây
Và ấm áp như lòng người mẹ
Trở tình thương trang trái đêm ngày”*

Em cảm nhận được điều gì qua đoạn thơ về dòng sông quê hương ?

Gợi ý

- Nghệ thuật: Biện pháp so sánh

+ So sánh dòng sông với dòng sữa (mẹ). Dòng sông tưới nước cho vườn cây xanh tốt mượt mà cũng như dòng sữa mẹ đã nuôi con khôn lớn.

+ So sánh nước sông với tấm lòng người mẹ. Nước sông đầy ấm áp như lòng mẹ rộng lớn mênh mông luôn hy sinh tất cả cho các con.

- Nội dung:

+ Nói lên tầm quan trọng của dòng sông quê hương.

+ Nói lên tình cảm gắn bó thân thiết giữa dòng sông quê hương với tác giả.

Từ đó làm ta thêm yêu quý và gắn bó với dòng sông quê hương

ĐỀ 78: Trong bài Hoàng hôn trên sông Hương (Tiếng việt 5, tập một) có đoạn tả cảnh như sau:

Phía bên sông, xóm Cồn Hến nấu cơm chiều, thả khói nghi ngút cả một vùng tre trúc. Đâu đó, từ sau khúc quanh vắng lặng của dòng sông, tiếng lanh canh của thuyền chài gỡ những mẻ cá cuối cùng truyền đi trên mặt nước, khi Õn mặt sông nghe như rộng hơn...

(theo Hoàng Ngọc Phủ Tường)

Em hãy cho biết: Đoạn văn trên có những hình ảnh và âm thanh nào có sức gợi tả sinh động? Gợi tả được điều gì?

-Hình ảnh có sức gợi tả sinh động: Khói nghi ngút cả một vùng tre trúc (khi xóm Cồn Hến nấu cơm chiều)- gợi tả về ấm áp, bình yên của người dân thôn xóm ven sông; giúp người đọc tưởng tượng ra bức tranh thủy mặc đơn sơ nhưng có cả một không gian rộng rãi (khói bay lên bầu trời, tre trúc và rộng nước trên mặt đất).

-Âm thanh có sức gợi tả sinh động: Tiếng lanh canh của thuyền chài gỡ những mẻ cá cuối cùng truyền đi trên mặt nước (ở đâu đó sau khúc quanh vắng lặng của dòng sông) dường như có sức âm vang xa rộng trong khung cảnh tĩnh lặng, khiến tác giả có cảm giác mặt sông nghe như rộng hơn, gợi cho người đọc cảm nhận được vẻ thanh bình và nên thơ của một buổi chiều trên sông Hương.

ĐỀ 79:

*“Hiên tây xanh mát bóng râm
Đơn sơ cây ổi cứ ngâm đơm hoa*

Quả tơ nấp dưới là già
Để sang thu bỗng oà ra ngọt ngào”
(Vườn nhà -Tố Hữu)

Nêu nhận xét của em về nghệ thuật miêu tả trong đoạn thơ trên .với cách miêu tả ấy, nhà thơ đã giúp em cảm nhận được hình ảnh cây ổi đẹp như thế nào ?

Gợi ý:

- Nghệ thuật miêu tả (1đ)

+ Hình ảnh , màu sắc rất dịu nhẹ, khiêm nhường: xanh mát bóng râm, đơn sơ cây ổi, ngậm đơm hoa, quả tơ nấp dưới là già...

+ Những sự vật (cây ổi) vẫn ẩn chứa 1 sức sống , vẫn phát triển sinh sôi mạnh mẽ: (ngậm đơm hoa, quả tơ nấp dưới là già) chứa đựng hương thơm, vị ngọt.

- Cảm nhận của em : (1đ)

Qua sự miêu tả mang tính nghệ thuật của nhà thơ, hình ảnh cây ổi hiện lên rất đẹp trong tâm tưởng người đọc. Cây ổi có sức sống âm thầm nhưng mạnh mẽ , mang lại hoa thơm quả ngọt cho đời.

Đề 80: Trong bài **Con Cò**, nhà thơ Chế Lan Viên có viết: (4 đ)

Con dù lớn vẫn là con của mẹ

Đi hết đời lòng mẹ vẫn theo con

Đồng chí cảm nhận được điều đẹp đẽ và sâu sắc ở 2 câu thơ trên?

Gợi ý

- Tình cảm yêu thương của người mẹ dành cho con thật to lớn và không bao giờ vơi cạn. Dù con đã khôn lớn, “dù có đi hết đời” thì tình thương của mẹ đối với con như vẫn còn sống mãi, vẫn theo con để quan tâm, lo lắng, giúp đỡ con, tiếp thêm cho con sức mạnh. Có thể nói đó chính là tình thương bất tử mà người mẹ dành cho con.

Đề 81:

Trong bài “**Tiếng chim buổi sáng**”, nhà thơ Định Hải viết:

Tiếng chim lay động lá cành

Tiếng chim đánh thức chồi xanh dậy cùng.

Tiếng chim vỗ cánh bầy ong

Tiếng chim tha nắng rải đồng vàng thơm□.

Theo đồng chí, nhà thơ đã sử dụng biện pháp nghệ thuật gì để miêu tả tiếng chim buổi sáng? Biện pháp nghệ thuật đó giúp chúng ta cảm nhận được tiếng chim buổi sáng có ý nghĩa như thế nào?

Gợi ý

Tác giả đã sử dụng biện pháp nhân hoá để miêu tả tiếng chim buổi sáng (chú ý: Các động từ *lay*, *đánh thức* gọi cho ta nghĩ đến những hoạt động của con người).(1 điểm)

Biện pháp nhân hoá giúp ta cảm nhận được tiếng chim buổi sáng có ý nghĩa thật sâu sắc: Tiếng chim không chỉ làm cho sự vật xung quanh trở nên đầy sức sống (*lay động lá cành*, *đánh thức chồi xanh*) mà còn thổi thức chúng đem lại những lợi ích thiết thực cho mọi người (*vỗ cánh bầy ong* đi tìm mật cho đời, *tha nắng rải đồng vàng thơm*- làm nên những hạt lúa vàng nuôi sống con người).(1,5 điểm)

Đề 82 Đọc khổ thơ sau:

" Vườn em có một luống khoai
Có hàng chuối mật với hai luống cà
Em trồng thêm một cây na

Lá xanh vẫy gió như là gọi chim"

(Vườn em - Trần Đăng Khoa)

Dòng thơ cuối của khổ thơ trên có những hình ảnh sinh động nào? Theo em, bằng cách nào nhà thơ đã tạo nên những hình ảnh sinh động ấy? Em hãy ghi lại những cảm nghĩ của mình thông qua một đoạn viết ngắn (từ 7 đến 8) câu văn.

Gợi ý:

Học sinh chỉ ra được hình ảnh sinh động trong câu thơ cuối (*vẫy gió, gọi chim*) được nhà thơ tạo nên bằng cách nhân hoá, so sánh (*Lá xanh vẫy gió như là gọi chim*) bằng một đoạn viết ngắn của mình với cảm xúc được bộc lộ một cách hồn nhiên, chân thực.

(Tùy mức độ viết bài của HS mà giám khảo đánh giá cho từ 0 đến 1,5 điểm)

Đề 83 Trong bài **Về thăm nhà Bác**, nhà thơ Nguyễn Đức Mậu có viết:

“Ngôi nhà Bác ở thiếu thời
Nghiêng nghiêng mái lợp bao đời nắng mưa
Chiếc giường tre quá đơn sơ
Võng gai ru mát những trưa nắng hè.”

Em hãy cho biết, đoạn thơ giúp ta cảm nhận được điều gì đẹp đẽ và thân thương?

* Yêu cầu cụ thể:

- Rõ ý cơ bản sau:

+ Tác giả tả về vẻ đẹp mộc mạc, đơn sơ, bình dị của ngôi nhà của Bác lúc thiếu thời cũng như bao ngôi nhà ở làng quê Việt nam. Thấy được ngôi nhà của Bác thật gần gũi, chan hoà với cảnh vật quê hương. Sống trong ngôi nhà đó, Bác Hồ được lớn lên trong tình yêu thương của gia đình: võng gai ru mát những trưa nắng hè, ...

+ Chỉ ra và hiểu rõ ý nghĩa của các yếu tố nghệ thuật có trong đoạn thơ:

- Biện pháp đảo ngữ: “nghiêng nghiêng mái lợp”

- Biện pháp nhân hoá: “Võng gai ru mát những trưa nắng hè.”....

Đề 84: “ ... Phượng không phải là một đóa, không phải vài cành, phượng đây là cả một loạt, cả một vùng, cả một góc trời đỏ rực ... Người ta quên đóa hoa, chỉ nghĩ đến cây, đến hàng, đến những tán lớn xòe ra, trên đầu khít nhau muôn ngàn con bướm thắm”

(Trích Hoa hác trái – Xuân Diệu)

Để diễn tả số lượng rất lớn của hoa phượng trong đoạn văn trên, tác giả đã dùng những biện pháp nghệ thuật nào? Hãy nêu cảm xúc của em về hoa phượng.

Gợi ý

Tác giả đã miêu tả hoa phượng với những biện pháp tu từ khéo léo, tài tình. Những điệp từ điệp ngữ có tính chất tăng tiến gây ấn tượng mạnh mẽ cho người đọc: Phượng không phải một đóa, không phải vài cành. đỏ rực.

Tác giả còn sử dụng câu khẳng định nhằm diễn tả phượng nhiều vô kể đến nỗi người ta quên đi đóa hoa mà chỉ nghĩ đến cây, hàng, những tán lớn..

Yêu cầu học sinh viết được những cảm xúc của mình một cách tự nhiên, chân thực.

Ví dụ: Nói đến hoa Phượng là nói đến tuổi học trò. Hoa Phượng nở báo hiệu mùa thi đã tới. Hoa phượng nở là kết quả tốt đẹp của chúng em sau bao ngày học tập vất vả. Hoa Phượng nở chúng em sẽ được nghỉ hè với những cuộc chia tay đầy lưu luyến

Đề 85: Đọc đoạn thơ:

“Ngõng không chịu học
Khoe biết chữ rồi
Vịt đưa sách ngượng
Ngõng cứ tưởng xuôi
Cứ giả đọc nhảm
Làm vịt phì cười
Vịt khuyên một hồi:

- Ngõng ơi! Học! Học!”

(Phạm Hồ)

Theo em, điều gì đã tạo nên sự hấp dẫn của đoạn thơ? Hãy bộc lộ cảm nghĩ của mình bằng một đoạn văn ngắn từ 7 đến 8 câu.

Học sinh nêu được cảm nhận của mình khi đọc đoạn thơ thông qua hai tín hiệu nội dung và nghệ thuật bằng một đoạn viết ngắn có cấu trúc chặt chẽ, cảm xúc hồn nhiên chân thực, đảm bảo các ý cơ bản sau:

+ Nội dung:

Đoạn thơ giới thiệu một buổi học đầy thú vị và vui nhộn của hai bạn Ngõng và Vịt (*hai con vật đã được nhân hoá*), có ý chê bai anh chàng Ngõng lười học nhưng hay khoe khoang khoác lác. Đồng thời, qua đoạn thơ , tác giả cũng muốn nhắc nhở những cô cậu học trò yêu quý của mình không nên lười học để trở thành những học giỏi, những người con ngoan.

+ Nghệ thuật:

Tác giả đã rất thành công trong việc sử dụng biện pháp nghệ thuật nhân hoá được thể hiện ở các động từ dùng để chỉ hoạt động của người. Nhờ có biện pháp nhân hoá ấy đã làm cho những con vật trở nên sinh động có hồn người, chúng như những người bạn nhí nhảnh, vô tư, ngộ nghĩnh rất đáng yêu và rất gần gũi với tuổi thơ em.

Đề 86: Đọc đoạn thơ sau:

“Cỏ giấu mầm trong đất
Chờ một ngày đông qua
Lá bàng như giấm lửa
Suốt tháng ngày hanh khô

Búp gạo như thập thò
Ngại ngần nhìn gió bắc
Cánh tay xoan khô khốc
Tạo dáng vào trời đông.”

Đoạn thơ trên tác giả đã dùng biện pháp nghệ thuật gì mà hay đến thế? Em hãy viết đoạn văn ngắn (từ 6 đến 8 câu) ghi lại cảm xúc của em khi đọc đoạn thơ đó.

Đề 87: Viết về người mẹ, nhà thơ Trương Nam Hương có những câu thơ sau:

Thời gian chạy qua tóc mẹ
Một màu trắng đến nôn nao
Lưng mẹ cứ còng dần xuống
Cho con ngày một thêm cao
Mẹ ơi trong lời mẹ hát
Có cả cuộc đời hiện ra
Lời ru chấp con đôi cánh
Lớn rồi con sẽ bay qua”

(Trích Trong lời mẹ hát)

Theo em, đoạn thơ trên đã bộc lộ những cảm xúc và suy nghĩ gì của tác giả?

Gợi ý: Đoạn thơ bộc lộ những cảm xúc, suy nghĩ về người mẹ. Hình ảnh mái tóc mẹ bạc trắng vì thời gian làm tác giả thấy xúc động đến “nôn nao”. ý đối lập với hai câu thơ “Lưng mẹ cứ còng dần xuống/ Cho con ngày một thêm cao” như muốn bộc lộ suy nghĩ và lòng biết ơn của tác giả đối với mẹ. Mẹ đem đến cho con cả cuộc đời, trong lời hát mẹ chấp cho con đôi cánh để lớn lên con sẽ bay xa. Những cảm xúc và suy nghĩ của tác giả và người mẹ thật đẹp để biết bao.

Đề 88: Viết về người mẹ, nhà thơ **Trần Quốc Minh** đã có những hình ảnh so sánh rất hay trong bài thơ **Mẹ**:

Những ngôi sao thức ngoài kia
Chẳng bằng mẹ đã thức vì chúng con.

Đêm nay con ngủ giấc tròn
Mẹ là ngọn gió của con suốt đời.

Hãy cho biết : Những hình ảnh so sánh trong đoạn thơ đã giúp em cảm nhận được điều gì đẹp đẽ ở người mẹ kính yêu.

Gợi ý: Những hình ảnh so sánh:

Những ngôi sao thức ngoài kia

Chẳng bằng mẹ đã thức vì chúng con.

Giúp em cảm nhận được, người mẹ rất thương con, mẹ có thể thức thâu đêm suốt sáng để canh cho con ngủ ngon giấc ; hơn cả những ngôi sao " Thức" soi sáng trong đêm, bởi vì khi trời sáng thì sao cũng không thể thức được nữa.

Đêm nay con ngủ giấc tròn

Mẹ là ngọn gió của con suốt đời.

Cho ta thấy mẹ còn đem đến ngọn gió mát trong đêm hè, giúp cho con ngủ say (giấc tròn) ; có thể nói mẹ là người luôn đem đến cho con những điều tốt đẹp trong suốt cuộc đời (ngọn gió của con suốt đời)

hoc360.net